

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 18 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, november 5.

Visszavonultak az oroszok a Sanon. Franciák veresége a sveici határon. Folytatjuk a szerbek ellen offenzívánkat.

Kétezerhét száz orosz fogoly.

BUDAPEST. (Hivatalos.) Orosz-Lengyelországban ellenség csapataink mozdulatalt tegnap nem zavarta. Egyik hadtestünk lisagorai harcokból husz tisztet és kétezerkét száz főnyi legénységet hoz foglyul magával. Galíciai harcvonalon Pódhuznál, Sambortól délre kétszáznál több, ma reggel pedig Jaroslaunál háromszáz orosz megadta magát. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

Újabb harcok Szerbiában.

BUDAPEST. (Hivatalos.) Csapataink további előnyomulásunk folyamán Szabáostól délre és délnyugatra újlag ellenségre találtak. Az axonnal megkezdett támadás kedvezően halad előre. Romanján lefolyt harcok alatt összesen hét tisztet és hatszázötvenhét főnyi legénységet fogtunk el, öt ágyut, három löszerkocsit, két géppuskát, valamint sok löszert és hadianyagot zsákmányoltunk. A montenegróiaktól több mint hat ezer darab marhat elvettünk, amelyet Boszniából magunkkal akartak vinni.

Visszavert francia támadások.

BERLIN. A nagy főhadiszállás jelenti: Támadásaink Ypers ellen Arrastól északra és Solssontól keletre lassan, de sikeresen haladtak előre. Verduntól délre és Vogézenken francia támadásokat visszavertünk. Keleti harctéren semmi nevezetes dolog sem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tizennyolc millió katona.

Arad, november 4.

Sűrűn jár a szemünk most a föld-abroszon. És a hadviselő államok papírra rajzolt területeit végigfutva, nem egyszer kísért az a gondolat: milyen nagy a mi ellenségeink földje és ahhoz képest milyen kevésnek látszik a miénk! Az orosz birodalom teste, Európában és Ázsiában, többszörösen elnyelhetné a mi területünket, Németországgal együtt. Hátha még azt is hozzávesszük, ami a glóbuszon az angol színeket viseli!

A katonai ismeretekben, a hadviselés tudományában jártas embert nem téveszti meg ez a látszat. Oroszország területének tulnyomó része a stratégia szempontjából értéktelen. Ha nem lenne olyan ritka népességű, mint a milyen, ha még e ritka népesség arányában tudna is katonákat állítani, a csapatok összevonása, kiegészítése ilyen óriási távolságokon szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközik. A gyarmatok nagy területei is nagyon kevésbé tudják pótolni az angol rendes katonaság hiányát. A mohamedánok szent háboruja pedig arra kényszeríti az angolokat, hogy gyarmataik védelmére gondoljanak, a kitörni készülő vagy már lángban álló fölkeléseket elnyomni igyekezzenek.

A háboru sorsa sok mindentől függ inkább, mint a hadviselő állam területi tultengésétől. A sok minden között nem áll utolsó helyen a hadsereg nagysága. Jól felszerelt, ügyesen vezetett, lelkesedéssel küzdő és harcédzett sereg ugyan a nálánál számban jóval hatalmasabb ellenséget is le tudja győzni, ki tudja fárasztani és meg tudja semmisíteni. Azonban kétségtelen, hogy olyan, eddig elképzelhetetlen méretű háboruban, amely most vár eldöntésre, a sikerre számító félnek

nagy hadseregre, számbeli súlyra is van szüksége. Főképp afelől kell biztonságban lennie, hogy elegendő tartalékja van, amely az időlegesen, vagy teljesen harc képtelenné lett, beteg, vagy kimerült csapatokat egy hosszú háboru alatt is kellően kiegészíti, fölfrissíti.

Hát ebben a tekintetben is nyugodtan, a tulerőtől való aggodalom nélkül nézhetünk a jövő elébe. Illetékes helyről kapott adatok összevetéséből megállapították, hogy az osztrák-magyar monarchiának és Németországnak tizennyolc millió főnyi tartalékja van még. Ennyi fegyverképes, harcra állítható katona kerül ki az önkéntesekből, az ideai ujoncokból, a még ki nem képzett népfölkelőkből. Tizennyolc millió, azokon kívül, akik már a harcvonalakban vannak, a kiknek nagy része tehát szintén nem tekinthető elveszett anyagnak. Hiszen a sebesültek tulnyomó része rövid ideai ápolás után visszamegy, visszaköredkedik, visszasiet a harctérre!

Ezt a tartalékot bizonyára nem kell, vagy legalább is csak részben kell fölhasználni. Az emberanyag tartalékánál ép úgy van, mint a tőketartalékokkal; biztonságot, megnyugvást, hatalmat jelentenek, a nélkül, hogy el kellene költeni azokat. A mikor ellenségeink nagy számára, azok területi tulsúlyára és roppant erőfeszítéseire gondolunk, akkor titkos aggodalmainkat is eloszlathatja ez az imponáló, leküzdhetetlen hatalmat jelentő szám. Ez lenyomja a mérlegben Anglia kinnal-keservesen fogott zsoldosait, Franciaországnak turkóit és szenegáljait és Oroszországnak könnyen prédált hadosztályait. Ha ellenségeink abban keresik vigasztalódásukat, azzal igyekezzenek bennün-

ket megfélemlíteni, hogy a háboru sokáig fog tartani, — akkor, e tizen-nyole millióra gondolva, nyugodtan felelhetjük: állunk elébe.

Ha még a számokhoz hozzávesz-
szük, hogy a mi hadseregünk és a németeké mennyivel különb, mint ellenségeinké, egyet se véve ki azok közül; akkor ez a tizennyole millió bizvást a dupláját jelenti mi ránk nézve. Ennyivel csak győzni lehet.

Bigámiáért letartóztatott állami tisztviselő.

(A battonyai selyemtenyésztési felügyelő
kettős házassága.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

Sróf Alajos, a battonyai selyemtenyésztési állomás felügyelője október 8-án házasságot kötött egy ottani jómodu polgár leányával. A felügyelő három hónapja van mindössze Battonyán, de uri modora révén csakhamar bejutott a jobb körökbe. Senkinek sem tűnt fel, hogy sietve és gyorstempóban nősült, azt hitték, hogy ez a háborus időkben már így van, mert senkisé tudhatja, mikor kell hadba vonulnia.

A házasságkötés után körülbelül tizenkét napra egy levél érkezett Bécsből a battonyai főjegyzőhöz, amelyben Sróf Alajosné, mint Sróf Alajos törvényes neje, a hadbavonultak állami segélyéért folyamodik. A levél megérthető feltűnést keltett, mert senkisé sejtette, hogy a felügyelőnek törvényes neje van és mindenki tudta, hogy Sróf nem vonult be katonának.

A főjegyző a levelet átadta az anyakönyvvezetőnek, hogy a gyanus ügyben igyekezzék világosságot teremteni. Azt kellett feltételezni, hogy a bécsi nő valószínűleg csak konkubinátusban élt a felügyelővel, aki házasságot akarván kötni és máskép a régi viszonyból szabadulni nem tudott, minthogy azt írta a nőnek, hogy bevonult katonának, vagy pláne, hogy valakivel azt íratta, hogy el is esett a csatá-
ren. Az anyakönyvvezető tehát felszólítást intézett a magát Sróf Alajosnénak mondó nőnek, hogy igazolja, hol és mikor kötött házasságot a felügyelővel.

A felszólítás elküldése után néhány napra, egy délelőtt egy elegánsan öltözött urinő hajtatott a battonyai anyakönyvi hivatalba.

Mikor a főnök elé vezették, német nyelven így szólt:

— A legrövidebb utat választottam. Elhoztam a választ az ön felszólítására. Én — Sróf Alajos törvényes neje vagyok. Tessék meggyőződni az írásaimból és átadta a Delinyestén (Krassó-Szörény-megye) 1906. év augusztus havában kötött házasságát igazoló hiteles anyakönyvi kivonatát. Láttam, hogy a tisztviselő meglepődötten nézegeti az írásokat és hol arra, hol meg reá tekint.

— Oh én arra is készültem, hogy esetleg a személyazonosságomban kételkednek az urak. Méltóztassék, itt a menyasszonyi fényképem, amelyen Sróf Alajossal, az akkori főlegényemmel együtt vagyok fotografálva.

Az anyakönyvvezető meggyőződve, hogy a hölgy igazat mond és Sróf bigámiát követett el, azonnal értesítette a csendőrséget. Az őrparancsnok Srófnéval együtt ment el a felügyelő házához.

Amint az ajtón beléptek, a házörző eb nyom-
ban felismerte volt urnóját, elébe szaladt és

rángt. Nem így a felügyelő, aki hidegvérrel megkérdezte a csendőrmestertől, vajjon miért érkezett hölgytársaságban és ki az a fess kísérendő. A hölgy természetesen ennek hallatára igen erőlyesen kifakadt és csak az őrmester közbelépése akadályozta meg, hogy tettleges elégtételt nem vett magának hátlen férjétől.

A felügyelőt letartóztatták és a battonyai járásbíróházba szállították. Az ellene megindított vizsgálat folyamán töredelmesen beismerte, hogy Delinyestén, ahol bírósági végrehajtó volt, a múlt év novemberéig a legjobb egyetértésben élt a feleségével, aki neki törvényes hitvese és a mai napig sem vált el tőle. Innen az említett időben Temesvárra költöztek. Hogy azóta mi történt a házastársak között, arra felvilágosítást a felügyelő nem adott. Át-
szállították a szegedi ügyészség fogházába.

Abbas Hilmi a khedive

(A vagyont szerző alkirály.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

Annak a férfinak a megjelenésében, aki névleg Egyiptom felett uralkodik, nincs semmi királyi: középtermetű, nagyon korpulens, kis szemei ravaszul világitanak ki kerek, telt arcából; ha turbán nem volna a fején, európainak tartaná őt az ember. De nemcsak testi, hanem szellemi tulajdonságai után ítélve is európai ember benyomását kelti Abbas Hilmi. A bécsi Terézianum nevelése nem tagadja meg magát, különösen akkor, ha — és ezt előszeretettel teszi — németül beszél. Kora ifjusága óta vonzódik minden német és különösen minden osztrák iránt. Környezetében sokan vannak a németek és osztrákok és szép jellemvonása, hogy azok közül, akikkel együtt nevelkedett a bécsi iskolában, sokakat emelt magas állásra Kairóban.

Ami Abbas Hilmit még inkább megkülönbözteti a többi keleti uralkodótól, az ellen-
szerve minden külső pompa iránt, jóllehet elég gazdag ahhoz, hogy a legnagyobb fényvel vétesse körül magát. Kastélyai egyáltalán nem olyanok, mint aminőknek mi képzeljük az uralkodók lakását, különösen a keleti uralkodókat. Az életmódja is aránylag szerény és csak a nyilvánosság előtt jelenik meg valamivel fényesebben, számolva Kelet népének gyermekes érzékenységével, amely a fényezés kifejtésében a hatalom szimbolumát látja. Pedig a khedive vagyona megengedné, hogy a legfényűzőbb legyen, mert eltekintve attól a száz-ezer font sterling évi apanasztól, amelyet mint az ország szuverénje élvez, óriási, szinte megmérhetetlen bevételei vannak telkeiből. Kairóban egész utcák, nagy európai méretű bérkaszárnnyakkal az övéi, Kisázsiaiban és Egyiptomban pedig óriási birtokai vannak. Minden birtokát a fejlődés legmagasabb fokára emelte, amiben kitűnő segítségére volt erős kereskedelmi és közgazdasági érzéke. De megmagyarázzák sikereit ezen a téren páratlan szorgalma és gondossága is, minthogy mindennek személyesen néz utána. Hogy milyen előrelátó vállalkozásaiban a khedive, annak fényes példája a „Mariut-vasút“. Abban a helyes felismerésben, hogy Tripoliszt a törökök sokáig nem tarthatják és Egyiptom sorsára jut, Abbas Hilmi már évekkal ezelőtt megkezdte saját költségére ennek a vasutnak az építését, amely nagyjából a sivatagon keresztül egész a tri-

poliszi határig vezet. Ez a spekuláció 1914. tavaszán meghozta dus gyümölcseit, az angolok ugyanis politikai és stratégiai okokból kényszerülve voltak 390.000 font sterlingért megvásárolni az összes építkezéseket.

A pénzügyi viszonyok tehát nem indokolják Abbas Hilmi ellenszenvét a fényezés és pompa ellen. A külső csillogás kimutatásában talán csak az a tudat hátráltatja, hogy trónja, amely az angolok kegyétől függ, nem biztos. Vagy talán jóízlése nem engedi, hogy a fény-
üzéssel olyan hatalomnak látszatát keltse, amelylyel nem rendelkezik. 1883. óta, mióta az angolok megszállták Egyiptomot, a khedive hatalma már csak papiron van meg. Cromer, Gorst és Kitchener, ez a három név testesíti meg Anglia egyiptomi hatalmát és amilyen mértékben növekedett az ő befolyásuk, úgy csökkent jelentőségében a khedive állása. Hogyha az ország előtt a khedive és egyiptomiakból alakult kormánya uralkodnak is, ők mégsem egyebek, mint angol akarat végrehajtói. Egy egyiptomi miniszter se merne olyan intézkedést tenni, amely ellenkezik a melléje adott angol „adviser“ kívánságával és ami áll a miniszterekre és angol tanácsadóikra, ugyanez vonatkozik a khedive és az angol főkonul közti viszonyra. Az angolok gyarmati politikájának legnagyobb sikere éppen abban rejlik, hogy a benszülőtteknek meghagyják fájdelmüket és az angolokhoz hajló minisztereket, míg ők maguk csak látatlanul, a kulisszák mögött rángatják a drótot. Az a magasrangú hivatalnok, akinek nehéz és felelősségteljes feladata egy miniszterium vezetése, csak az „adviser“ címmel rendelkezik, az a férfi pedig, aki tulajdonképpen egész Egyiptom felett uralkodik, megelepszik az egyszerű főkonzuli címmel.

Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy Abbas Hilmi szolgálai végrehajtója volt az angol utasításoknak. Valahányszor helytelennek, vagy céltalannak vett valamilyen intézkedést, ellen-
vetést jelentett be és tiltakozott és bár az angolok rendszerint figyelmen kívül hagyták ezt, abban a jogában, hogy az ügyekbe beleszóljon, nem engedte magát kozlátozni. Aki közelebbről ismeri Egyiptom viszonyait, az tudja, hogy milyen surlódások voltak már a khedive és Kitchener lord között. Abbas Hilmi finom diplomata, kitűnő emberismerő, aki — ahol szükséges — mesterien érti az intrikát és az emberek egymásra uszítását. Az angoloknak már sok követ gördített az utjába. Különösen gyanus szemmel nézték a nemzeti irány hűveivel szemben követett eljárását, akiket angol vélemény szerint nem elég erőlyesen rázott le magáról. Ezt persze kerekén visszautasította, hisz a nemzeti követeléssel, amely azt ólozza, hogy Egyiptomot az angolok azonnal őrítsék ki, ő teljes szívvel egyetért. Félreismerhetetlen diplomáciai ügyessége képessé tette őt arra, hogy az angolokkal szemben csak addig menjen el a játékban, amíg ő maga nem kerül veszélybe. Hogy az angolok tisztában vannak ennek az embernek a nagy tehetségével, aki nekik már annyiszor terhes volt és különösen most még nagyon kellemetlenné válhat, az természetes. Az angolok a legszívesebben látnák, ha a khedive üzleti vállalkozásai olyan mértékűt ölténének, hogy a kormányzasi munkákban való részvételét megnehezítenék, vagy éppen lehetlenné tennék és ezért támogatják is vállalkozásait. De bár Abbas Hilmi szívesen fogadja az angolok támogatását üzleteiben, amugy is csekély szuverén jogait nem engedte elútni magától.

Megakarja oldani a cár a Balkán problémát.

(A hagyományos orosz politika. — Tíz perces bombázás a Dardanellákban.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Konstantinápoly, november 4.

Bombázzák az angolok a Dardanellákat.

Konstantinápoly. A főhadiszállás mai kelettel a következő hivatalos jelentést teszi közzé: Az oroszok a kaukázusi határon erődítéseket kezdenek építeni. Az angolok ma délelőtt megkezdték a Dardanellák bejáratának bombázását 18 kilométer távolságból. Egyik torpedónaszádkból kilőtt néhány lövedék robbanást idézett elő az egyik angol páncéloson. Az angol hajók 10 perc múlva eltűntek a láthatárról. Az angolok elvonultak az egyiptomi határról, elpusztították az ottlévő falvakat és a szuezi csatorna felé vonultak vissza.

Orosz támadás a kaukázusi határon.

Pétervár, november 4. A pétervári távirati ügynökségnek jelentik Tifliszből: A cári helytartó napiparancsot bocsátott ki, amelyben közli, hogy a cár, tekintettel arra, hogy a törökök megtámadták a Fekete-tengeri flottát, megparancsolja a kaukázusi hadseregnek, hogy lépje át a határt és támadja meg a törököket.

Pétervár, november 4. Török hadiállapot folytán közzétett cári manifestum befejezése szerint, a törökök beavatkozása siettetni fogja a Fekete-tengeri partokra vonatkozó hagyományos orosz történelmi probléma megoldását. (Táviróda.)

Francia hajó bombázása az odesszai öbölben.

Milanó. Konstantinápolyi és pétervári táviratok szerint a török hadihajók, amelyek az odesszai öbölbe hatoltak, a Portugál nevű francia gőzösre is több lövést tettek. A hajó súlyosan megsérült, két matróza pedig meghalt.

Meghiúsított angol partraszállás.

Konstantinápoly. A főhadiszállás mai kelettel a következőket közli: Az angol flotta november 1-én bombázta az egyiptomi határon lévő Akabát, mire az angolok megkíséreltek csapatokat partra szállítani. Amidőn azonban négy katona elesett, az egész csapat sietve visszafutott a hajókra. Bár az angolok sok ezer tűzrégei lövedéket elpazaroltak, a mi oldalunkon egyetlen esendőr esett el.

Angol szuverénítás Egyiptomban.

Bécs. A lapok jelentik Amsterdamból: A semleges államoknál akreditált angol diplomáciai képviselők az illető államokkal jegyzékben közölték, hogy az angol király Egyiptomra kiterjesztette szuverénitását.

Kairó: Reuter ügynökség: Maxwell tábornok katonai felügyelő lett. Hadiállapotot elrendelte. (Táviróda.)

Hivatalos francia magyarázat.

Bordeaux: Havas ügynökség hivatalosan Törökországot semlegesség megszegésével vádolja. Német tisztok alkalmazása, a Goeben és Breslau átvétele, a Fekete-tengeri összeköttetés, továbbá a törökök németek elbocsátását megtagadván, az entente követek kikérték utleveleiket.

A khedive ultimátuma.

München. A Münchener Neueste Nachrichten rotterdami értesülése szerint a londoni török nagykövet elutazása előtt átnyújtotta az angol kormánynak a khedive ultimátumát, melyben az angol csapatoknak Egyiptom területéről haladéktalanul való kivonását követeli. (M. T. I.)

Perzsa ultimátum Oroszországnak.

Lipcse. A Leipziger Tagespostnak jelentik Kopenhágából: A perzsa követ átadta az orosz kormánynak annak a követelésnek a jegyzékét, hogy az orosz csapatokat azonnal vonják vissza a perzsa vidékekről. (M. T. I.)

A török pénzügyminiszter lemondott.

Konstantinápoly. Dsavia pénzügyminiszter lemondott. A pénzügyminiszteriumot ideiglenesen a belügyminiszter fogja vezetni.

A szerb követ elutazott.

Konstantinápoly. Nenadovic szerb követ elutazott. A szerb érdekek képviselőjét az Egyesült Államok nagykövete vállalta el.

A Balkán államok a háboruban.

Szófia: A Dnovenik írja a helyzetről: Az új háború Törökország és az entente között új politikai irányt diktál Bulgáriának. Ez a háború közvetlenül belevág a Balkán államok kereteibe és azok feltétlenül egyenként belelesznek sodorva a tűzbe. Mindegyikük ki fog lépni a várakozó semlegességből és aktív szerepet fog játszani. Abban a percben, amikor Románia és Görögország közvetlenül beleszólnak az ügyek folyásába, Bulgária is bele fog szólni.

Románia semleges marad.

Milanó: (Táviróda.) Secolo jelenté Pétervárról: Románia pétervári követe kijelentette az orosz kormánynak, hogy a legszigorubb semlegességhez ragaszkodik.

A török-görög viszony.

Konstantinápoly. Az Ikdam foglalkozik a helyzettel és a török-görög viszonytal. Arra az eredményre jut, hogy Görögország valószínűleg nem a saját iniciatívájából, hanem egy nagyhatalom érdekében cselekszik, amelynek érdekében van, hogy a háború kiterjedjen a Balkán többi részére is. De Törökországnak és bizonyára Bulgáriának sincs ahhoz kedve, hogy akárkinek a kezében is játékszer legyen. Epen úgy, mint Szerbia, Görögország is sérti a török és bolgár érdekeket, mert mögöttük áll a hármass entente, mely arra pályázik, hogy gyengítse Törökországot és Bulgáriát is. Törökország rendithetetlenül meg fogja védelmezni életérdekeit és ugyanezt elvárja Bulgáriától is. Tehát tévednek azok, akiknek az a szerep jutott, hogy az Aegei-szigetek felől megfenyegetessék Törökország ázsiai partjait, tévednek azok, akik azt gondolják, hogy Törökország kifáradt a Balkán-háboruban.

Hadikölcsönt vesz fel a kormány. Budapestről jelentik: Teleszky János dr. pénzügyminiszter a bankokkal tanácskozott. Megállapítván az időpont alkalmassága, a belvárosi hadikölcsön kibocsátása legközelebbre várható. (Táviróda.)

Ahol seregeink fölszerelését pótolják.

(Tábori vasutépítés. — Megrongált hadiszerek. — A repülőgép fegyverzete.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

Roda-Roda, a Neue Freie Presse haditudósítója írja lapjának:

A tábori konyhák és főzöládák megújítása az intendatura feladata; a munició pótlásáról néhány depót és kolonna gondoskodik. De minden egyéb, amire a csapatoknak még szükségük van a hadi felszerelési raktárból származik és ezt az óriási intézményt fogom most lefesteni.

Valóságos bányája a vasnak és bőrnek. Megszámlálhatatlan csizmát, esettek és harcosok csizmáit foltozzák, igazítják, felfrissítik i. t. Egyesek vadonutujak, mások használhatatlannak. Kocsikerekek ezerszámra nyerges és mindenféle felszerelés: övek, szíjak, patrontáskák, fegyverek, pneumatik, tornister, patkó, téli ruhák, zablák. Minden a sokféle szerszám a fronton összetört, elrozsdásodott, darabokra szakadt — itt felfrissítik, kijavítják.

Egy vonat fehérneműt, uniformist hoz, egy másik tábori takarókat, egy harmadik sátorrészeket rejt magában. A tábori vonat elsőrendű harcosok lett ebben a járhatatlan országban. Még észre sem veszi az ember, serény kezek már lerakták a vasutépítéshez szükséges anyagot. Rövid sín-tagokból áll, amelyek egymáshoz kapcsolódnak. A sín egyre hosszabbodik, nagyobb lesz, kis gördülő kocsikat állítanak rá, ezek szorgalmasan hozzák az építőanyagot és szempillantás alatt kész a több kilométer hosszúságú új vasutvonal. A kis kocsikat vonatokká kapcsolják össze, lovakat fognak előbök és az üzem megindul. Lovas népfelkelők kísérik a vonatot. Az utirányt már békeidőben megállapították, csak bele kell tekinteni a mozgósítási iratokba. Így tolnak a hadsereg után az etappállomásra municiót, husz, élelmiszereket, vizet, kenyeret. Az egész üzem vezetője egy tréncadett, békében ékszerész, háboruban ur ezer ember és ezer ló felett.

Javításra váró holmikat raknak ki, amiket épen most hoztak vissza a csatából, törött kardok, bajonettek, a német tábori postának egy szétlőtt kocsija; békésen húzódik meg mellette egy zsákmányul ejtett orosz tábori konyha. Egy orosz vasuti kocsi is van, H. L. (I. Miklós) felirással és a cári koronával. Most mésszel töltik meg a kocsit. Elöl, a csapatoknál szükség lesz a mésszre a halottak eltakarításához.

Egy gyorstüzelő ágyú is van itt. Tulhoszszu tempirozású orosz srappnell a csövét találta el, most viszik a csövet Bécsbe, az arzenálba, ahol beolvasztják.

A pályaudvaron élénk katonaslet folyik. Alig lehet megkülönböztetni egymástól a tiszteket fegyvernem és rang szerint, mindnyájuk komisszában vannak; a posztó a sok hatos esőben jobban bevált, mint az impregnált kabát.

A katonák tömegéből két jelenség ölik különösen a szemembe: egy német pilótahadnagy, aki osztrák tiszti övet hord és legénységi bajonettet osztrák aranyos portopéval és egy franciskánus páter, a csuhája karján három arany stráf, az övében ismétlődő pisztoly. Deutschmeister rekruták fölkoszorúva vonulnak a tűzvonalba, magyar népfelkelők piros-fehér-zöld lobogó alatt; a régi zászló-kérdés hirtelen a legegyszerűbben megoldódott.

Felórai utazás és egy másik városkában vagyok. Ez is az etapp állomás birodalmába tartozik. A pályaudvar szélén menekültek ta-

nyáznak és itt, a szabadban főzik sovány ebédjüket. Három téglá egy-egy családi tüzhely.

A csendben már messziről hallani egy motor zugását. Átsietek a mezőn, végül már lélekzetvesztve rohanok — épen most fog felszállani egy repülőgép. A pilóta és kísérője, bundákba burkolózva már benn ülnek.

A német és osztrák-magyar testvériségnek egy szimbóluma, hogy a repülőgépet nagy fekete vaskereszt jelvény díszíti és az ősi Babenberger címer piros-fehér-piros csikjai. A motor kattogva, zugva, majd lármázva dolgozik, a gép megindul és tovagördül. Néhány száz méter után felemelkedik, a pilóta, egy vezérkari százados, a Visztula melletti orosz állásokat fogja rekognoszálni.

A mi repülőink nem ismerik a veszélyt. Van repülőgép, amelyet tizenhét treffer is ért. A lövések helyét beragasztják, piros kereszttel megjelölik és büszkék rá. Az orosz patronok millióit, srappnelek ezreit pazarolták már el a mi gépeinkre. Persze nem volt mindig egészen eredménytelen az ellenség tüzelése. Minden fegyvernem közül a pilóták mutatják a legnagyobb veszteségi arányokat. Tizennégyen szerepelnek közülük a veszteségi listákban mint halottak, sebesültek vagy eltűntek. Valamennyien tiszték; nálunk csak két pilóta van, aki nem tiszt.

A repülőterparancsnoka megmutatja etablissemént-ját. Brizánc-gránátokat látunk okrajzítással töltve, amelyeket megerősített helyekre dobhatnak le. *Hegyes acél ceruzákat* — ezek repülő nyilak; maréknyit belőlük lehet dobni az ellenséges csapatokra. A nyíl fölül recézett, alul masszív. Hegyes végével esik le, és súlyos sebet ejt. Ironikus felírás is van a nyilon: „Invention française, fabrication allemande” (francia találmány, német gyártmány).

Egy pilótatiszt mosolyogva mesél el egy kedves epizódot. A pilóták egész élete bele van szorítva ebbe a történetbe: Csupa kíváncsiságból mindig szerette volna látni, milyen az élet a rajvonalban, veszélyes-e az ottlét. Egy tűzben álló gyalogsági csapattal egyszer kétszáz lépésnyire megközelítette az ellenséget. Nagyon csalódott. Veszély? Kaland? Hisz itt mélyes békét, családi idillt talált; a golyók úgy füttyültek, süvítettek körülötte, mintha a hadi Isten ólmot köpne jobbra-balra. A pilótának, az ő életéhez viszonyítva, családi idill volt ez.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Csütörtök: Nagy kabaret est.

Péntek: Napsugárkisasszony, új operette.

Szombat: Napsugár kisasszony. Operett.

* A színház hírei. *Napsugár kisasszony* új operettből ma lesz a főpróba teljes díszlettel és kosztümben. A színház nagyon sok eredményt vár az új operettől, amely az utóbbi operettek közül úgy zeneileg, mint librettóban messze felülmúlja az eddigi operetteket. A darabban gyönyörű énekek, táncok vannak. A paraboz megfelelő kiállítás készült. — *Vasárnap délután* az általánosan kedvelt Nemtudomka operett kerül színre, a főbb szerepekben Dióssy, Pataky, Győző, Várnay, Járay, Polgár, Virág, Földes, stb.

* A halálszék. (Háborús aktualitások az Apollóban.) Gyönyörű olasz drámát mutatott be ma az Apolló-színház. A halálszék drámai cselekménye a szerelmi féltékenységen épül fel. Megrázó jelenetek tartják fogva mindvégig az idegeinket, míg aztán a dráma befejezése megzabadi az aggodó érzésektől. Az új műsoron érdekes háborús felvételek s több kedves vigjáték szerepel. Csütörtökön ugyanez a tartalmas, vonzó műsor kerül vetítésre. 3

* A „Világháború Képes Krónikája” Kerpelnél. Ara füzetenkint 24 fillér.

* Nagy dzsungel-dráma az Apollóban. A misztikus dzsungel, a vad természet a maga szépségével és minden veszedelmével a legnagyobb érdeklődést tudja kiváltani a mozibajáró publikumból. Az arany scarabeusz az egzotikus miljöben játszódik le s izgalmasan érdekfeszítő a cselekménye. A fővárosban most van műsoron ez a hatalmas dzsungel-dráma s állandóan óriási érdeklődést tart ébren. Az Apolló-színház pénteken és szombaton mutatja be Az arany scarabeuszt, az idei szezonnak ezt a hatalmas slágerét. 3

Rajtatítás.

— Öreg népfölkelők haditette. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

A *Vossische Zeitung* haditudósítója, aki a keleti német főhadiszálláson Orosz-Lengyelországban tartózkodik, írja lapjánk:

— Éjféli elmúlt. Egy gyalogezred pótzászlóaljja lekanyarodik az országutról a dűlőre. Lenn a közeli épületben, amelynek körvonalai kiemelkednek az éj sötétjéből: ott lesz az éji szállásuk. A zászlóalj mögött egy üteg következik. Halkan, néstelenül haladnak a mezei úton: az oroszok már nem lehetnek innen messze, talán ott rejtőznek az alatt sötétlő erdőben. A csapat vezetője zörget az első ablakon:

— Beszállásolás. Tessék rölynyitni az ajtót!

Az ajtó nyílik és egy szobát nyomban rendeznek a tiszték számára. A legénységnek a szalmával teli pajtában jut hely. Tüzhelyre is szükség van. Benyitnak a konyhába. Egy népfölkelő — polgári életében levélhordó — tüzet gyújt és hozzáfog a kávé elkészítéséhez.

— Ninesenek oroszok az udvarban?

— Nines egy sem. Tegnap itt jártak, de valamennyien eltávoztak.

A tiszték körüljárják az épületet, azután betérnek a szobába és az asztal körül letelepedve kinyújtják fáradt lábukat. A pajtában ezalatt elhelyezkednek a legények és igyekeznek kényelmes fekvőhelyet készíteni a szalmában. Itt-ott egy-egy zseblámpa fénye villan meg óvatosan, hogy a világosságot meg ne lássák az erdőben. A parancsnok a legnagyobb óvatosságot ajánlja. Egyik katona valamit lát a félhomályos pajtában. Eleinte kicsufolják, hogy kísértetet látott, de azután, más valaki, aki fölmászott a szalma tetejére, a lába alatt mozogni érez valamit.

— Mégis csak van itt valaki! — kiáltja.

— Ide a lámpával!

A szalmából szürke sapka emelkedik ki, egy, kettő, három egymásután. Szakálias arcok bukkannak elő minden szögletből, minden sarokból. Mintha az egész szalmahalom megelevenedett volna. Egy altiszt már kiugrott az ajtón és lövésre készen tartott fegyverrel tér vissza.

— Föl a kezekkel! — kiáltja. — Le onnan! Előre!

A legelső, akit szuronyával elérte, már megkapja a kegyelemdőfést, egy másik is lehemperekedik a szalmából, a többiek pedig egymásután keomerednek elő a szalmából és magasra tartják kezüket. Odakünn azonban vad lövöldözés hangzik. A legények fegyvereikhez ugranak az udvarra. Vezényszavak harsognak. Készen áll mindenki: azonban hová, merre a vak sötétben? Egymást is alig látják, hát még az ellenséget.

— Átkozott gazok! Ott vannak lenn az erdőben!

Igen ott vannak. A konyhában, a kávéfőzés körül szorgalmaskodó népfölkelő kukkant a nyitott ajtón.

— Nem lesz az olyan veszedelmes — gondolja és visszafordul edényeihez.

Abban a pillanatban eszren a kávé edény és a népfölkelő végigzuhan a konyha földjén. Többé nem is moccan. Az erdő felől száz meg száz villám lobban föl. Füttyülve, zakatolva, kattogva, csapkodva kopog valami a ház falán. Itt egy fölkiáltás hangzik, amott sóhajtás. De most már peregnék, ropognak a lövések itt is. Az emberek a fák mellé, a falak szögletéhez ugranak, a földre vetik magukat és ki hol van, ott találomra vállhoz kapja fegyverét és lö, lö, lö... Az erdő, az apró vilámlások irányába, de ki tudna pontosan célozni ebben a sötétben.

A pajta mögött indulásra készen áll az üteg, de a pokoli láрма megvadította a lovakat. A tüzerek iparkodnak megfékezni az ijedt, torporzó állatokat. Hiábavaló fáradozás! A lovak eszeveszetten vágattak el az éjszakába és vonszolják a csattogó, dübörgő ágyukat. Egyik fogat azonban csak az üres munició kocsit hurcolja maga után. Egy ügyes tüzér az utolsó pillanatban lekapcsolta az ágyut, kiráutotta a munició kocsiból a ládákat. Már meg is fordította az ágyut, a cső az erdő irányába tekint és eldördült az első lövés. A derék tüzér egy pár gyalogost maga mellé szólít, ezek adogatják neki a municiót: srappnelet, gránátot vegyessen, ami épen a kezükbe akad. Ki tudná most a távolságot megbecsülni, a gyújtó szerkezeti tempírozni? Be a lövedékekkel a csőbe, csak bömböljön az ágyu. Lehet, hogy talál, lehet hogy nem, az oroszokat bizonyynyal rácsba szedi az ágyuszó!

Az erdőben rejtőzők tüzelése máris gyengült. A pajta tele van foglyokkal. Egy hadnagy, egy tiszt helyettes egyik kezükben lámpával, a másikban revolverrel és egy altiszt szuronyos fegyverrel őrzik a fegyvertelen orosz katonákat. Már százhuszonöt foglyot számolhatnak össze. Valamennyi a szalmából került elő.

Most még a sebesülteket szedik össze, azután be a szalmába! A reggel már ugys közel van, holaap meleg nap lesz, nem árt egy keveset aludni. Már aludnának a fáradt, kimerült legények, de nehéz sóhajtás zavarja meg a pihenésüket. Ki az? Talán egy elfelejtett sebesült? A sóhajtás újra fölhangzik. Fájdalmasan, mélyen, mint egy elkárhozott sóhaja. Az egyik legény közvetlenül a füle mellett hallja a sóhajtást.

— Altiszt ur — kiáltja — itt sóhajtoz valaki a szalmában.

— Világosságot! — bömböl az altiszt, — Az ördögbe is hát nem lesz vége soha! Elő a szalmából gazok! Egy fél percet adok, azután reátek gyujtom a szalmát.

És a szalma ismét megelevenedik; itt is, ott is mozgás, zörgés: pislogó, szürkesapkás fejek buknak föl a rejtékből. Oda terelik őket az előbb elfogottakhoz. Kétszáznál is többen vannak már a szalmából előkötört oroszok. Alvásról szó sincs többé! Oroszokat kutatnak hajnalig a házban.

— Tiszték nem voltak ezzel a bandával? Hol vannak a házbéliek?

Ráakadnak a tiszték nyomára: az egyik szobában ültek lesben és az áruló házigazdával együtt az ablakon keresztül illantak el! Fria kávé főznek gyorsan és készen állnak a nap-pali harcra. Tizenegy halottat, husz sebesültet vesztek, de az ellenség vesztesége sokkal nagyobb, nem is szólva a foglyokról. A tüzéség is megtalálta elnyargalt ágyuit. A vitéz pótzászlóalj lélekjelenlétét ma már tizenegy vaskereszt jutalmazza.

Utazás a harcvonal felé.

— Elfogott áruló fényjelzések. — Ifju rutének és moszkofilek. —

(Az észak-keleti harcszintérre küldött tudósítónktól.)

Galiczia, Feldpost 354.

Harcban álló csapataink helyzetéről egy-két napig még nem adhatok hírt. Benne vagyunk az előnyomulásban, befejezetlenek az akciók és meg kell várnom, amíg helyzetünk kissé kialakul. Összeköttetésünk még mindig nehézkes és nem is sejtem, hogy mikor ér haza levelem.

Hiszen ide eljutni is nehéz, hát még vissza küldeni valamit. Az idejutás nehézségeit volt alkalmam megpróbálni, amikor Körösmezőről bementem Máramarosszigetre és fél napi ott tartózkodás után igyekeztem visszajutni a huszárcsaphoz, amelynek tisztjei meleg szeretettel és barátsággal támogatnak.

Ugy volt, hogy a magyar határra fontos siffre-távirat érkezett. D. Pál gépkocsizó-hadnagy, a parancsnoklő tábornok adjutánsa este autón vitte be a táviratot Máramarosszigetre, P. altábornagyhoz, a divizionáriushoz.

Az autó robog az éjszakában. A hadnagy folyton a kezében tartja a táviratot: ahogy valami baj van, rögtön szét kell tépnie.

Máramarosszigeten D. lejön a tábornoktól s már fel is száll a kocsira:

— Szervusz! Nekem azonnal vissza kell mennem. Holnap reggel megyünk előre.

Igy rekedtem Szigeten. Másnap reggel az első postavonat indul Máramarosszigeten túl, egész Rahóig. Tovább nem lehet, mert a bilimi nagy hid helyreállítása jó időt fog még igénybe venni. Óvatosan és csigalassusággal halad az ideiglenesen helyreállított hidakon a hosszú vonat, amely tele van visszatérőkkel, kifosztott, földönfutókká lett zsidókkal.

Rahó. Már vagy négyszer láttam ezt a tökéletesen kifosztott községet, de még soha sem tett rám olyan siralmas benyomást, mint most, amikor lakossága sir aházak csupasz négy fala, vagy üszkös romjai előtt.

Nagynehezen szerzek egy fuvarost s nekiindulunk a negyven kilométeres utnak a paraszt szekérrel. A falu szélén kiszáradt, kiaszott zsidóasszony egy ház előtt hat sovány, éhes szemü gyerekkel. Az asszony kinyújtja sovány karját, az előttem fekvő nagy kerek kenyérré mutat s sirva, énekelve kér:

— Lieber Herr, nur ein Stückchen Brot! Für die Kinder! Sie haben seit zwei Tagen nichts gegessen!

Odaadom a kenyeret. Összeborzodom. Rákiáltok a kocsisra:

— Hajts gyorsabban!

Valahogy szégyelem magam. Egy darab kenyeret! Én teát reggeliztem és sonkát és kekszet...

Egy önkéntes kéredezkedik fel kocsimra. Halicsnál megsebesült és most igyekszik vissza ezredéhez. Beszélgetünk s a beszéd során természetesen a rutének kerülnek szóba. Az önkéntes elvörösödik, aztán halkán megszólalt:

— Én is rutén vagyok...

Pár pernyi csend, aztán ismét megszólalt az önkéntes:

— A világ tévesen itéli meg a ruténeket. Folyton szidják őket, pedig rutén és rutén közt különbség van. Vannak ifju rutének, vagy ukrainák és ó-rutének. Ezek az utóbbiak a ruszofilek, vagy ahogy mi nevezzük őket, moszkofilek. Az ukrainisták és az ó-rutének közt áthidalhatatlan ellentétek vannak s jobban gyűlölik egymást, mint a hadban álló ellenfelek. Mi, ukrainisták gyűlöljük az oroszot, ép úgy, mint a lengyelek. És mi lelkesülten áldozzuk vérünket a monarchiáért, aminek legjobb bizonyítéka, hogy ezredem H.-nál valósággal megtizedeltett. Mindenütt akadnak gazemberek s nekem a szívem vérzik, ha arra gondolok, hogy ezek miatt az egész rutén nemzetnek kell és fog kelleni szenvedni...

Este tíz óra. Koromsötétben megérkezem Körösmezőre, ahonnét ismerős huszáraim már reggel tovább indultak. Nagy nehezen rátalálok az Officier-Menázsra, ahol forró tea mellett a tisztekkel és a helyi notabilitásokkal, jegyzővel, orvossal elbeszélgetünk. A téma: Tisza. Ő róla beszél mindenki, őt várják mint modern Messiást. Azt beszélnek, hogy a jövő héten eljön Máramarosba, meglátogatja a megnyomorított községeket. A beszélgetés során B. tartalékos tüzérhadnagy, a bécsi császári tudományos egyetem főtitkárának fia, érdekes és kedves epizódot beszélt el:

— Legutóbb én is abban a szerencsében részesülhettem, hogy s excellenciájával beszélhettem. Técsőh voltam a stabbal. Egyszerre cseppet a telefon. Én mentem oda. Tisza jelentkezett. „Mi ujság nálatok?” — kérdezte. „Örömmel jelentem excellenciádnak, hogy az oroszokat — mai napon kiverjük Máramarosszigetről!” A miniszterelnök felkiáltott, aztán válaszolt. „Ugy? Ennek igaz szívből örülök és kérek add át az excellenciás urnak üdvözlőmetem.”

Aztán megint a kémekről és árulókról beszélgettek. Megjegyeztem, hogy két estén keresztül én is láttam az északi hegnyeregről fényjelzéseket. Az őrnagy közbevágott:

— Oh azok már ártalmatlanná vannak téve. Tegnap este két telegrafista állt ki az utra és jegyezte a jeleket. Három szót fogtak fel. Rutén nyelven Morse jelekkel a következő fényjelzés ment egyik hegyről a másikra:

— Jönnek nagy ágyukkal.

És tényleg, aznap egy fél üteg néhez tarackunk vonult át. Azonnal őrség ment s mindkét gazembert eltozta. Azóta már lógnak.

Egy órát diskurálunk, aztán megyek szállást keresni a koromsötétben. — Három-négy házban hiába né-

zek szét: minden hely zsufolva. Végre egy ajtón cédulát találok: „Távirdahivatalnokok.” Talán itt. Benyitok, a következő percben valaki felugrik, egy női hang rámkialt:

— Wer da?

Villanyzseblámpa gyullad, revolver szegeződik a mellemnek. Idősebb, energikus külsejű hölgy, teljesen felöltözve. A padlón fekvőhelye szénából. Ezer bocsánat kéres s aztán megtudom — érdemes a feljegyzésre — a hölgy T. alezredes felesége. A férje reggel indult el a tűzvonalba s a hősielekkü asz szony mindenhová követi urát.

Zádor Jenő.

Mennyi tartalékja van még a szövetségeseknek?

(Tizenyolc millió a fegyverbíró férfi.)

Távirati tudósítás.

Berlin, november 4.

A „Kölnische Zeitung” tegnap egy cikkben azt fejtette, hogy Anglia semmi szín alatt se képes 1,200.000 embert fegyverbe állítani és ennek a fejtegetésnek a kapesán úgy számított, hogy Németországnak és Ausztria-Magyarországnak összes rendelkezésre álló tartaléka a következő: Az önkéntesek száma Németországban két millió, Ausztria-Magyarországban 1,250.000 ember. Ehhez járul az 1914. évi ujonejutalék, a mely a két államban egy millió szuronyt jelent; összesen tehát 4,250.000 katona áll még a szövetséges német és osztrák-magyar hadsereg rendelkezésére.

Illetékes helyről felkérték a „Kölnische Zeitung”-ot, hogy a következőkben igazítsa helyre ezt a cikket, amelynek számításai egyáltalán nem pontosak. A cikk ugyanis figyelmen kívül hagyja, hogy a német birodalomban és az osztrák-magyar monarchiában az eddig nem szolgált népfelkelők egyáltalán nincsenek, vagy csak igen elenyésző számban szolgálnak zászló alatt. Igaz ugyan, hogy az önkéntesek között igen nagy számban vannak olyan népfelkelők, akik még nem teljesítettek katonai szolgálatot, mégis számításba kell venni, hogy megbízható adatok szerint a még katonasorban nem szolgált 20—45 éves népfelkelők a német birodalomban legalább hét millióra becsülhetők. Ezeknek legnagyobb része a mostani felhíváskor ilyen megjelölést kapott: „fegyverrel szolgáló népfelkelők”. Tehát ezek minden nehézség és tulságosan hosszú kiképzés nélkül a lehető legrövidebb idő alatt teljesen fegyverképes katonáknak fognak beválni.

A kisebb rész olyan népfelkelés, amelynek a felhíváskor azt a megjelölést adták, hogy „fegyver nélkül a tápvonalak biztosítására feljleszt katonai szolgálatot”. Ausztria-Magyarországban a népfelkelésre kötelezettek, de még be nem vonultak száma öt millió ember. A két szövetséges államban tehát még 12 millió katona vár arra, hogy kiképezzék. Ha levonjuk ebből azokat a még zászló alá nem állított önkénteseket, akik a népfelkeléshez tartoznak és ha ezt a számot két millióra becsüljük a Német birodalomban és a monarchiában, akkor 4.250.000 embert kapunk így.

De van még egy további tartalék is Németországban és Ausztria-Magyarországban, a mely tíz millió emberre becsülhető, vagyis az összes katonai szolgálatra képes 20—45 éves emberanyag a Németbirodalomban és Ausztria-Magyarországban az önkéntesekkel együtt tizenegyet és fél millió embert tesz ki. Ezen katonaképes ember még nincs fegyver alatt.

Mindent összevéve és hozzászámítva a hadsereg tartalékát is: Németországban és Ausztria-Magyarországban tizenyolc millióra kell becsülni a fegyverbíró férfi népeséget.

Megfigyelő őrségen az aisnei csatamező fölött

(Látogatás a harcoló német csapatoknál.)
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Berlin, november 4.

Az Aisne mentén, ahol hetek óta menydörgő párbajt vívnak a német és francia ágyuk, bejárta a hatalmas csatafrontot egy német lap tudósítója, aki a harcban álló katonáknak szívtartó, élelmiszert és egyéb hazulról küldött kedveskedő ajándékot vivő autósorhoz csatlakozott. A napról-napra ágyudörgésben, gránátésőben élő harcosokról, a kemény csaták színhelyén látottakról ezeket írja:

— Fontaine en Dormoisban álltak meg autóink és megkezdtek a szivarok és csokoládécsomagok kiosztását. Egy hadnaggyal beszélgetek, aki megmutatja nekem a távolban húzódo magaslatok mentén látható sötét pontokat: azok ott a mi állásaink az ellenséggel szemben. Nem akarom elmulasztani az alkalmat, ha már ilyen közel jutottam a harcvonalhoz, látni is szeretném derék katonáinkat és a hadnagy utmutatásai alapján az egyik autóval elindulok, hogy a magam szakállára fölkeressem az ütegeinket.

Nyugat felé robogunk az országúton, amelynek élete a harcvonal mögötti rendes képet adja: futárok, parancsőtisztek nyargalnak el jobbról-balról, gulyás-ágyuk: tábori konyha-kocsik döcögnek párolgó üstjeikkel a harcvonal irányába, hosszú szekérsorok haladnak előre. Tábori esendőrök kutató szemével találkozik tekintetünk mindenütt. Ripont falucskában, ahová még előző este a francia gránátok csapkodtak be, kiosztjuk a dohánycsomagokat egy pihenő ezred katonái közt. A Dormoise vízmosásai mentén vergődik innen tovább autónk. A magaslatról, melyre feljutottunk, körülnézünk az ütegekhez vezető út irányában. Jobbról-balról mély, fekete, frissen turt üregek: lecsapott gránátok nyomai mutatják, hogy veszedelmes területen járunk. Most is jön egy-két zugó gránát és gyorsan vissza kell fordulnunk autónkkal, hogy baj ne érjen. Más utra kanyarodunk és lovak, kocsik hatalmas tábora tárul elénk: az ütegek szekértábora. Egy barátságos tüzérekáplár innen gyalogszerrel elkalauzol tábori tüzérségünk állásai felé. A dombos vidék egyik bevágásán haladunk előre süppedő homokban. Szabályos időközökben egy-egy dörrenés hangzik el hozzánk. Az egyik dörrenés mélyen zugó, bömbölő, a másik élesebb, csengőbb. Káplárunk pontosan megmondja: az a német ágyú volt, emez a franciáké. Egyébként tökéletes és mélyeséges csend van, olyan csend, melyben hihetetlennek látszik, hogy alig egy kilométerre vagyunk nehéz ütegeink állásától. Csók a föld, a lövedékektől szétléptett, összerobbantott föld mutatja a harcok nyomát.

A bevágás, amelyen megyünk, nyugatra kanyarodik. Vezetőnk már jelzi is:

— Ott áll az üteg!

Nem látok semmit, de azért lelkendezve futok előre, amíg végre a magaslaton, sziklák közé beékelve megpillantom az ágyukat. A következő pillanatban már egy főhadnagy ugrik elém. Mellén a vaskereszt, kezében papír és ceruza. Mialatt megmagyarázom: miért, hogyan kerültem ide, valahonnan vezényszó hangzik:

— Lőj!

A másik oldalon van elrejtett helyen az üteg szíve: a tábori telefon állomás, amely a megfigyelő őrszemtől hozza a híradásokat. A telefon kis asztalkán áll, az asztalka mellől egy tüzérekapitány osztja bámulatos lelkinyugalommal a parancsokat. Ez a nyugalom a

legérthetlenebb nekünk laikusoknak. Nyoma sincsen izgalomnak, felindulásnak. Az emberek nyugodtan rázják pipájuk szarát, mialatt a vezényszóra igazgatják óriási fegyverüket. Három dombosoron keresztül a negyedik völgybe küldi, kerek öt kilométer távolságra ez az üteg lövedékeit. Mint óriás, ugrásra készen álló ragadozó állatok, úgy merednek föl az ágyuk a domboldalon. Amint a tüzelést jelző vezényszó elhangzik, a tüzér megrántja a kezében tartott zsinórt. Az ágyú megmozog, mintha minden ízében megreszketne, hátra ugrik és a pusztulást vivő gránát repül előre, ki, messzire az ellenségre. Még reszket a lövéstől az ágyú, de a tüzérek már felnyitják a zárakat, amelyből fehérös szürke vastag gőzfelhő csapódik ki. Egy pillanattal utóbb ismét halálösztásra készen áll az ágyubestia.

Harminezor-negyvenszer egymásután ismétlődik előttem ez a kép. Mialatt társam fényképfelvételeket készít, életem legnagyobb eseményét élem át. „Saját felelősségemre és veszélyemre” engedélyt kapok arra, hogy felkeressem a megfigyelő őrszemet. Egy tüzérfőhadnagy elvezet egy kis erdőcskén keresztül, ahol repülőgépek ellen megvédve állanak a municiókocsik. Az erdőn túl 7.7 centiméteres ágyúink állanak a földbeásott, teljesen elrejtett állásokban. Az uton, amely odáig vezet, fekete földturások, sűrűn egymás mellett. Magannyi gránát, ellenséges gránát nyoma... Ha most jönne egy...

A könnyű ütegen túl egy mélyedésbe ereszkedünk. A mélyedés aiguttá szűkül, amelyen meggörnyedve lehet előrekeszni. Az alagút kis földbavájt szobácskában végződik. Akkor, hogy épen meg tudunk férti benne kettőn. Koromsötétség van odabenn csak egy kerek piciny nyílás látszik: a tábori táveső szeme. Ezen keresztül kémleli ki a megfigyelő őrszem az ellenség állását. Nehéz ágyúinktól, amelyekhez telefonon jut el a megfigyelő jelentése, két kilométernyire vagyunk. Az ellenségtől még háromezer méter választ el. A talajnak még két dombhulláma emelkedik közben, de azért belelátunk a harmadik völgybe, ahol az ellenség rejtőzik és ahová most újra felbödülő nehéz ágyúink lövedékei láthatóan betalálnak. Lángek, füstfelhők csapnak föl ott, ahol gránátjaink lecsapnak.

Egy őrmester vezet tovább erről a megfigyelő állomásról egy másikra. Mesés látvány tárul itt elém: az aisne-i csatamező legnagyobb részét áttekinthettem. Vezetőm azt mondja, hogy husz kilométer hosszúságban látható be innen a harc frontja. Alattunk a mélységben német lövészárkok húzódnak sötét vonalakhoz hasonlóan. A következő lankás oldalán már az ellenség árka vonulnak. Közben a mezőségen elkeseredett tusák nyomai: egész sereg elszórt sötét pont... Halottak, de talán még sebesültek is, akiket nem lehetett elszállítani az utolsó összeesapás óta...

Délayugatra a francia harcvonal támasztó pontjait látom: La Mesnilt és Huriust, tovább nyugatra terül el Tahure, amelynek birtokáért még folyik a harc. Keletre Ville sur Tourbe mellett az Aisne az Argonneok magaslatai közé kanyarodik és innen ezerszeres visszhanggal verődik vissza az ágyudörgés...

Az ellenség szinte láthatatlan. Egy-egy pontból kell következtetni az éles szemű katonának arra, hogy a békés, barátságos, nyugodt vidék hol rejtegeti az ellenséget. De mégis! A franciák fölfedezték, hogy a megfigyelő állomásunkon mozgás van és már küldik is üdvözlőtüket felénk. A gránát zugva csap le a földre, a srappel sziszegve, susorogra száll, mintha egy tüzijáték rakétája lenne. Ideje, hogy elhagyjuk a veszélyeztetett területet...

Elhullott lovakat esznek az orosz katonák.

(Egy élelmészeti tiszt levele a feleségéhez.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

A háború sok mindent és sokmindenkit elmozdított a helyéről. Meglátszik ez az újságon is, amelynek minden sora most csak a háborúról és azzal összefüggő dolgokról beszélhet. A tárcairó, a szerelmes novellák kigondolója is kénytelen letenni a tollát és ha ír, akkor is levelet ír, amelyben tudtul adja, hogy a férje bevonult katonának és irt haza egy igen érdekes levelet, amelyet novella helyett megküld az Aradi Közlöny olvasóinak. Így cselekedett Lia, akinek szép tárcáit szereti lapunk olvasó közönsége. A fővárosi ügyvédből lett élelmészeti tiszt a következő rendkívül érdekes sorokat írta a feleségének:

„1914. okt. 23. Ma alkalmam nyílt hosszabban írni. Mindenekelőtt megnyugtatlak, hogy semmi bajom. Rövid időre megtelepedve egy sáros orosz fészékben, bebujva egy kis parasztház befűtött szobájába, terád gondolkodom és papírra vetem gondolataim közül azokat, amelyeknek közlése meg van engedve. Te őlelheted kicsi magzatunkat, míg én csak a ti hideg fényképeket csókolom meg annyiszor, amennyiszor szolgálatom megengedi. Most ezzel is meg kell elégednem. Belőlem, akit puha kényelemhez szoktattál, rideg harcok lett. Ne aggódj édes Párom, a te urad már többször kitett magáért ebben a háborúban, amit itt nem írhatok meg. Én — aki azelőtt sohase lovagoltam — az első alkalommal minden baj nélkül 50 km-t ültem lóháton és azóta a lovam a legjobb barátom. Akárhová jutok, először ő kap enni meg inni. Erről a lóról még sokat tudnék mondani, de nem írhatom meg. Majd személyesen. Bár aránylag jól megy sorom, azonban — ami elkerülhetetlen — elég sok bajjal és kellemetlenséggel kell megküzdennem. Odahaza hamar meghűltém, itt a legeznyább időben se hűlök meg komolyan, legfeljebb egy-két napos náthát szerzek, v. köhögök. Készítettem magamnak zabos zsákokból szalmazsákokat és bárhová kerülünk, leteszem és meleg takaróimmal jól betakaródom. Mihelyt beesteledik, staffelommal egy község mellett megállunk, szolgálunkkal szobát kerestünk. Kettőn vagyunk ilyen staffelnél. Kivülem még egy tréhadnagy. A többi trén és élelmészeti katona és civil kocsis, akik a kocsikon alszanak. Velünk állandóan egy fegyveres katona alszik. Rendszerint 8 órákor már alszunk és reggel 4-5 órákor kelünk. Csak ritkán marsolunk egész éjjel. Szept. 2-től szept. 21-ig egész magam voltam egy staffelnél, ebben az időben sok bajon, nehézségen mentem keresztül hál' Isten, minden következmény nélkül. Majd csak szóval szabad ezeket elmondanom. Nehéz küzdelem a háború és tengernyi vérbe kerül. Nem lehet és nem is akarom leírni a háború tüneteit. Hatalmas ágyudörgés között egész vigan eszünk és alszunk. Most a tüzérséghez vagyok beosztva, elég alkalmam van az emberből szörnyetegekkel lenni és az ellenség golyóit sivitani halljuk a levegőben. Sok az ellenség, kicsit lassan megy a dolog, de remélem, idővel mégis mi leszünk a győztesek. Az orosz már ingadozik. Kifogyott a pénze és az élelmiszere. Lovai elhullottak és igen sokszor megeszik az elhullott lovakat. Fogoly orosz tisztek mondják, hogy a tisztek ökrökön menekültek Ausztriából. Hogy néhány ezer orosz Magyarországra is behatolt, annak nincs semmi jelentősége. Kiseb csapatok érdemi eredményt ugyse tudnak elérni. A határ oly nagy, hogy nem lehet megakadályozni, hogy itt-ott keresztül ne törjön egy-egy had. Mi is mélyen benn vagyunk Oroszországban. Sok ismerőssel jöttem össze. Mindenki itt van, akinek ép keze és lába van. Fiatal gyerekek és öreg emberek egyaránt. Majd minderről szóval bővebben. Most sajnos, be kell fejeznem levelem. Csókolj meg helyettem drága Kincsünket. Az ő jövőjéért küzdök, egy szép, egy jobb jövőért... Őlel Jened.

Sanon tundra vetették vissza az oroszokat.

— Jobbszárnyunk sikerei Galiciában. — Királyi üdvözet seregeinknek. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest-Bécs, november 4.

A király üdvözetét vitte a trónörökös a csapatoknak.

A Bud. Tud. jelenti a sajtóhadiszállásról: A trónörökös Pólából az északi csapatokhoz sietett, ahová a hadur üdvözetét vitte. Több napi szemleuton meglátogatta Przemyslt, a tiszteket, legénységet fesztelenül megszólította. A főparancsnokságnál jelentette, a csapatok kiváló szellemét, teljesítményeik bámulatosságát.

Kitüntetett hadvezérek.

Bécs: A hadsereg Rendelési Közlönye a következő kitüntetések közli: Péter Ferdinánd főherceg, Boreovics és Boehm-Ermolli hadseregparancsnokok a Lipótrendet, Krausz Alfréd hadosztályparancsnok a vaskoronarendet kapták.

Gránát tűzben a tábori püspök.

Budapest. (Táviróda.) A hadiszállásról jelentik: Bjalik tábori püspök inspicálta az északi hadállások tábori lelkészségeit. Dicsérte a lelkészek és orvosok önfeláldozó működését. Nowemiestonal a tűzvonal közelében gránát veszélyeztetette.

Visszavetették az oroszokat a Sanon tundra.

Berlin, november 4. A Vossische Zeitungnak táviratozza bécsi tudósítója: Krakóból érkező hír szerint az oroszokat a Sanon tundra verték vissza oszlopaink. Lezajskon nincsen több orosz. Lezajsk felszabadítása után husz kilométerrel nyomultak előre kelet felé.

Galicial jobbszárnyunk sikerei.

Budapest. (Táviróda.) A Kárpátok galiciali lejtőin előnyomulunk. Sinovodskánál orosz támadást visszavertünk. Ezer foglyot és számos ágyut zsákmányoltunk. Dolinal vonalon és Bolechovnál sikeresen támadtunk.

Lavoone. (Cenzurálva.) Állandó harcok folynak Stryj alatt a Stryj és Opor folyók hidjáért. Az oroszok Sinawodskánál több támadást intéztek ellenünk, amelyeket azonban visszavertünk. Az ellenség az ágyukat elásva, menekült. Több száz szibériai és krimi foglyot ejtettünk. A körösmezeli vonalon Nadwornánál győzelmet arattunk és ennek eredményeként a dolina-nadwornai vonalon előrehaladtunk. Bolechovnál az oroszok erős támadását visszavertük, amely alkalommal különösen a lengyel légió tüntette ki magát.

A bukovinai harcok.

Budapest. (Cenzurálva.) Csernovicot a Pruth keleti oldalán álló orosz sereg október 30-ika óta nem bombázta. A Kutynál megvert nagy orosz csapatok északkeleti irányban Sniatyna felé menekülnek. Ebben az irányban vonultak vissza a Csernovictól északra Kutyniknál megfutamatott orosz erők is, de még mielőtt egyesülni tudtak volna, az ellenséget mindkét irányban villámgyors mozdatokkal üldöző csapataink külön-külön szétverték. Az oroszok vesztesége itt halottak-

ban, sebesültekben és foglyokban óriási. Sniatyna a győzelem következtében ismét a miénk. Pruth tulsó oldalán üldözött ellenségnek minden municióját elvettük és a visszavonulásuk vonalán elrejtett pozíciókban nagy veszedelemek között észrevétlenül elhelyezett nehéz ütegeink megsemmisítő pusztítást vittek végbe az ellenség soraiban.

A lengyel önkéntesek hősiessége.

Krakó, november 4. A Nova Reforma a következőket jelenti a lengyel légiónáriusoknak a legutóbbi napok harcaiban kifejtett hősiességéről: Az első ezred légiónáriusai hat napon át tartották magukat az orosz tüzérség és gyalogság tüzeiben. Egy orosz támadást szuronyrohammal verték vissza, egy ellenséges zászlóaljot elfogtak és ritka hősiességgel harcoltak általában. A légiónak harminc halottja és száz sebesültje van. A veszteségek száma legalább is aránylagosan tekintve, valóban csodálatosan kevés, mert a lengyel csapatokat a küzdelem utolsó napjaiban nehéz tüzérség is lötte. A parancsnokot mindössze könnyű sebesülés érte, egy közelében lecsapódott 24 centiméteres mozsárlövedéktől. A negyedik zászlóalj Varsó kormányzóságának területén erős offenzívába ment át és megakadályozta a tulnyomó számú ellenségnek és tüzérségnek az átkelését a Pilica folyón.

A cár elutazott a harctérre.

Carszkoje-Szelo. Miklós cár a táborban álló sereghez utazott. Alexandra Feodorovna cárné, a nagyherceg-trónörökös és a császári pár leánya kikísérte a cárt a pályaudvarra. A vonaton, mely fél 12 órakor indult el, a hadügyminiszter és a császári kíséret is ott volt.

Civil foglyok szabadulása Oroszországból.

Bécs: Pol. Corr. jelenti: Spanyol közvetítéssel megállapodtunk az oroszokkal a civil foglyok kölcsönös hazaengedésében. (Táviróda.)

Az oroszok bukovinai uralma.

Bécs. (Cenzurálva.) Egy olyan személyiség, aki Csernovicban tartózkodott az orosz megszállás ideje alatt, a következő érdekes leírását közli az oroszok rövid bukovinai uralmának.

Nem szabad azon csodálkozni, ha a bukovinai lakosság a kozákokról nem mint valami reguláris sorkatonaságról, hanem mint egy fosztogató bandáról beszél. Ennek a véleménynek meg van a maga alapja. Csernovicból Teresenibe vezető úton egyetlen helységben sem találtam orosz katonát. Tereseniben ott találtam egy kozák patruillet, 60-80 embert, amely mint valami rablóbanda járt városról-városra és mindenütt fosztogatótt. Szerencsére csapataink már Tereseniben elérték őket és mindnyáját felkoncolták. Az oroszok különös előszeretettel raboltak órákat és arany-és ezüst-tárgyakat. A városon kívül, a mellékutcaikon minden embernek, akivel találkoztak, kikutatták a zsebet. Azonkívül behatoltak a házakba és feltörték a szekrényeket. Csernovicban, amelynek szép, új pályaudvarát a kozákok istállóknak használták, az állami gimnázium fizikai tantermét teljesen szétrombolták. Az egyik áruházban egy szép napon megjelent egy orosz tiszt és valamit vásárolni akart. A kereskedő 14 koronát kért, a tiszt azonban 4 koronát akart csak fizetni és amikor a kereskedő kijelentette, hogy ezért az áruért nem adhatja a kért tárgyat, a tiszt dühösen kijött oda neki:

— Te disznó, jobb lesz, ha néhány kozákokat küldök hozzád?

Az egyik borpincének az ajtaja be volt falazva. Egy orosz tiszt fölakarta tépetni a falat, de aztán néhány száz koronáért elállott ettől a tervtől. Ezt a zsarolást az illető tiszt még néhányszor megcsinálta. A külvárosokban rettenetesen garázdálkodtak az oroszok. Bojaz és Vovorsicá községeket a föld színével tették egyenlővé. Sadagorát pedig teljesen megsemmisítették. Egy nagybirtokost kifosztották és félholtra verték. Egy kereskedőtől elrabolták nyolcezer koronát kitevő vagyonát, aztán leszurták. Zasztavnában orosz katonák csőszelékkel együtt betörték egy pálinkafőzőbe, ott holtrészegre itták magukat, amikor egyszerre kigyulladt a ház és az egész tartsaság leégett.

Orosz harci mód Kelet Poroszországban.

Milanó. A Corriere della Sera Morandotti nevű munkatársát Kelet-Poroszországba küldötte, hogy beszámoljon az oroszoknak azon a földön lejátszódott vendégszereléséről. Ez a beszámoló most megjelent. Minden sora iróniát lehel és föltétlenül hozzájárul ahhoz, hogy az oroszokat igazi jellemük szerint megismerje a világ. A milánói lap a háború kezdete óta oroszbarát volt, remélhető, ezen az álláspontján most gyökeresen változtat. Itt következik a könyvet fakasztó leírásnak néhány részlete:

Bischoffsbergben elém tartanak valamit: kicsi, formátlan dolog, első peroban nem ismerem meg, micsoda. Emberi kéznek egyik ujja, vastag arany jeggyűrű van rajta. Egy elesett kozáknak a zsebében találták. A borzasztó emberi esonk most egy jegyzőkönyv mellett mint bűnjel szerepel. Hiába, a kozák szereti az aranyat, meg az egyéb fénylő holmit. Ha az aranygyűrűhöz emberi kéz is hozzátartozik, az csak a kéznek szerencsétlenség.

Lampkendorfban egy özvegyasszony, Schirmacherné, így mondja el férje halálát: Sorra jöttek a házukba az oroszok. Énni, innivalót és szivart kértek. Mi adtunk. Az utolsó katona is jóllakott, ekkor aztán szólt, hogy menjünk ki vele a szobából. Én imádkozva kértem, ne bántson és a kis babámat is a karomra vettém. A férjem is kérte, kimélje meg az életünket. Az orosz nem szólt semmit; elővette pisztolyát és agyonlőtte az uramat.

Fittigsdorfban néhány orosz lovas benyargalt egy Oppenkowszky nevű birtokos tanyájára. Ott javában dolgozott egy husz éves suhanc, név szerint Fommedich. Anélkül, hogy szólottak volna hozzá, agyonlőtték. Ugyanezek az orosz katonák egy másik házban feketekávéért kértek. Egy Fabinski nevű fiatal gyerek szolgált ki őket. Amikor megitták a feketét, az egyik orosz a fiura szegezte pisztolyát. Egy pillanat múlva a fiu holtan esett a földre.

Darkhemen helységben két kozák összekapott a rablott holmin és az egyik meglőtte a másikat. Emiatt összeszedtek a községben nyole fiatal fiut, odavitték őket a templomhoz, sorba állították őket a fal mellett és azután egyiket a másik után lelőtték. Szüleiknek, rokonaiknak végig kellett nézni a jelenetet.

Abschwangenben egy automobilos német őrjárat rálőtt az oroszokra. Emiatt tizenhárom férfit szedtek össze és válogatott barbársággal kivégezték őket.

És — írja az olasz tudósítás — amikor a szerencsétlen föld megkínzott emberei ezeket a történeteket elmondják, ezek az apák, akik végignézték fiaik kivégzését, ezek a leányok, akiknek látniuk kellett szülőik megszenesült tetemét — egyetlen egyszer sem átkozták a háborút, sőt még a kozákokat sem szidalmazták.

Ezek az oroszok. És ezek a németek.

Sveic határán folynak a csafák.

— Angolok veresége Lillenél. — Véres harcok az Yser csatornánál. —
— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Rotterdam, november 4.

Vérgőz csaták az Ysernél.

Berlin: Egy haditudósító, a ki Dixmuidennél sebesült meg, ezeket írja a tábori kórházból:

Dixmuidentől északra, az Yser-csatorna-innenoldalán lovagoltunk. Száz lépésnyire mögöttünk egy üteg van, a mely alkonyatkor, mint minden este, lövegekkel köszönti az ellenséget. „58 száz!” szól közvetlen hátunk mögött a vezényszó. Erre hatalmasabban, mint a menydörgés, négy rettentő lövés hangzik és fejünk fölött a lövegek megjárják pusztító utjukat Flandria kertjeiben, túl az égő Dixmuiden városán, az ellenség között. Lovaink, a melyek megszokták ezt a hangot, föl se emelik fejüket.

Három kilométernyire tovább a Dixmuiden melletti Beerst első szélsőbb házaihoz érünk. Kormosan és lerombolva mered előttünk a templom tornya. Az egész község, a melyet az ellenséges tüzés pusztított, még ég. Tegnap még a pincékben néhány lakó itt volt, most azonban ezeket is elküldték, mert az ellenség a mely itt képzeli a mi törzsünket és gyűtőhelyünket, egyre hevesebben lövöldözött a házak omladékaira.

A falu végén két zászlóaljunk van tartalékban. Pihenő van. Kicsi tűz köré gyűlnek valamennyien, a melyet a mennyire lehet, elfödnek. Egy deszka-pódiumra föláll egy francia generális; porosz katona, a ki egy lövészárkban hagyott, nagy tábornoki uniformisába öltözött. Szemüveg van elől az orra nyergén; körülötte néhány szakállas legény harmonikával, fiótával és egyéb hangszerekkel. Ő excellenciája, a francia dirigál, a hangszerek zúgnak és az egész jókedvű kar énekel hozzá:

„Wenn ein Madel einen Herra hat...”

Mind berlini fiúk, többnyire önkéntesek, azokból a fiatal tartalékekből valók, amelyeket csak nemrég Termonde-nél vagy Gent-nél a vonatról leszállítva vezényeltek a legborzalmasabb harcok közé.

Beerst mögött repülő kötöző-állomások vannak, amelyeken orvosaink gránátgáz közepette teszik az első kötéseket az átlőtt testrészekre, a műut mentén, a mely három kilométeren át vezet Dixmuidenbe. Jobbra az uttól repülőföldön, kitűnő fedezékekben van a tábori tüzés. Elügetünk mellettük, mire halljuk a vezényszót.

— Jobbra az égő templomtoronytól (Dixmuiden dómjának magas tornya ez, amely órák óta magassággal világít be az éjszakába.) ... 38 száz méter!

Meg kellett sarkantyuzni lovainkat, mert az ágyutüz közelébe értünk. Eljutunk az ellenséges kartácstüz zónájába. Egyre sűrűbben, már vagy századszor bugnak az ellenség srappelljei fölöttünk. Jobbra és balra kis felhőkben pattannak szét, de baj nélkül jutunk tovább. Aztán elcsönnesedik az ágyutüz és elérjük az első patakocskát, néhány száz méternyire az Yser csatornától. Itt kezdődnek a mi lövészárkaink. Üstök állanak apró tűzön: a lövészárkokban levők beszélgetnek és nevetnek. A napnak rettenetes munkája, amelyet az ellenség tüzharc között folytattak, csaknem be van fejezve és az nemsokára megkezdődik az éjjeli pihenést. Néhányan holtrafáradtan al-ezanak, az idegek a borzalmak alatt jobban

kimerülnek, mint a test — néhányan csak nekitámasszkodnak a gödör falának és mélyeket lélegzenek. Az a szegény fiú is ott fekszik, a ki oszondosan nyög lázas álmában; egy kartácsgolyó az alsó kezét szétroncsolta. Senki se mehet vissza, a mögöttünk levő ut a mi tüzésünk tüzelése alatt áll. Talán reggelig.

A hidon túl szörnyű a kép. Sötét alakok, köpennyel leterítve hevernek, egy sárga kéz mered az ég felé. Angolok, belgák, franciák. Csak elvétve egy-egy a mieink közül. Itt voltak azok a rettentő éjjeli rohamok, minden csaták között a legkegyetlenebbek, amelyekben gyalogságunk a pusztító ellenséges ágyutüz dacára, három borzalmas éjszakán újból előnyomult és végül győzött. Tegnap a csatornát ostromolták. A négyszáz kilométer hosszú, véres harcvonalon, amely most egész Franciaországon át, Belforttól a tengerig végighúzódik, sehol se lehettek olyan súlyosak a veszteségek, mint itt. Sirok itt, sirok ott. „Itt halt hősi halált a ... ezred ... századának 40 embere”. „Itt nyugszik Clerick hadnagy a 2. angol dsidásezredből.” Vagy rövidebben, egy széles, nagyon széles domb fölött: „110 francia és belga”. Fölöttük ószavasságban eltörött fegyverek, átlőtt sisakok. Ó flandria, csodaszép flandria, — mennyi vért és mennyi szörnyűséget kellett látnod!

Lillenél hátrálnak az angolok.

BERLIN. Londonból a Daily Mail jelenti: Lillenél északra az angolok a bajorokkal borzasztó csatában vannak. Az angolok hátrálnak a német nehéz ütegek pontos tüzelésétől.

Francia vereség a svájci határon.

BERLIN. A Vossische Zeitung jelenti: A svájci határon Mosenél a németek megverték a franciákat.

Megszűnt London és Páris közt a táviratozás.

Berlin: A Lokalanzeiger jelenti, hogy a távirda London és Páris között megszakadt. Valószínűleg németek elvágták.

Gyorsvonat Berlinből Belgiumba.

Budapest: A Pester Lloyd jelenti, Berlinből: Gyorsvonatok Belgiumba Berlin—Köln—Aachen—Brüsszel irányba nemsokára forgalomba jönnek.

A kihalt Páris.

Berlin. A „Tägliche Rundschau” rotterdami tudósítója, akinek, mint hollandi állampolgárnak engedélye volt arra, hogy a francia vonalat Dünkirchentől Párisig meglátogassa, arról a benyomásról, amelyet Páris tett reá. Rotterdamból a következőket táviratozza:

Páris körül mindenütt afrikai csapatok tanáznak. Bő ruháikban, göndör hajukon a fazzel inkább szinpadias, mint harcias benyomást keltenek. Éjjel kísértetszerű fényt árasztanak a különböző erdők fényoszólól, amelyek ellenséges léghajókat kémlelnek. Amikor a városba érttem, félnyolc volt. Az Avenue des Champs Élysées bejáratánál, a Place de la Concorde-on egyedül és elhagyottan állott egyetlen utcai lámpa „nagyyszerű” fényénél egy rendőr. A Rue de Rivoli teljesen kihalt volt, összesen három autót láttunk. Itt-ott ég egy villamos irlámpa, az üzletek zárva voltak. Gyalogjárók is alig élénkítették ezt a sötét, kellemtelen utcát. A Boulevard Madeleine-on, a Capucines és Italiens boulevardokon hasonlóképp fogadott. Az

volt az érzésem, hogy egy halottasházba érkeztem. Színház, mozi, hangverseny, minden zárva, a világhírű vendéglőkben és kávéházakban alig van párisi ember — az idegenek pedig most a ritkaságot reprezentálják.

Ujabb vagyonszekvések Párisban.

Páris. Megint lefoglaltak 40 német, osztrák-magyar vállalatot. (Táviroda.)

Retteg Anglia a német tengeralattjáróktól.

London. A Times írja: A múlt hét legjelentékenyebb eseménye az, hogy a Hermes cirkáló szombaton a doveri vonalon egy német tengeralatti naszád elsüllyesztette. Ez magában véve még nem lenne komoly dolog, de a mi veszteségünk, a mit jobb beismerni. Jellemző, hogy a Hermest épen úgy, mint a Hawket, utközben süllyesztették el. A tulajdonképpeni fontossága az esetnek az, hogy a doveri utvonalon ellenséges tengeralatti naszádok tartózkodnak, és hogy jelenlétükkel a tengerszorosban folytonosan számolni kell. Ez idő szerint kilenc helyen is mutatkozott ellenséges tengeralatti naszád. Nagy ügyességgel és hősiességgel vezetik őket. Bizonyos, hogy ezek, ha nem is tulajdonképpen, de nagy mértékben csökkentették azokat a biztos esélyeket, a melyekre a tengeren törekszünk. (M. T. I.)

Hetvennyolcezer polgári fogoly.

Rotterdam. Angliában november elején hetvennyolcezer német, magyar, osztrák civil fogoly volt.

Csingtau ostroma.

Tokio. Hivatalosan közlik, hogy Csingtau bombázása tovább tart. A legtöbb német erőd elhallgatott, csak két erőd válaszolt szüntelenül a szövetségesek szárazföldről és tenger felől intézett támadásaira. A bombázás tüzvészét idézett elő a kikötő közelében és robbanást az olajtartályokban. Siaochauchaon erőd lángban áll. Egy német ágyunaszád, amely egyik kéményét veszítette, eltűnt.

London, november 4. A Daily Telegraph jelenti Pekingből: Október 30-iki kínai lapjelentések Shangtungból azt mondják, hogy a német ágyuk Csingtau előtt tervszerűen semmisítik meg a japánok összes elretolt védműveit és ezzel határozatlan időre toltak ki minden támadást. A Csingtau mögött elterülő vidék teljesen alá van áknázva és az aknák villamos telepekkel állanak összeköttetésben. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Eféselt és fogságba került tiszték. A veszteség kimutatás 44. száma szerint, a következő tiszték haltak hősi halált: Benkő Tibor hadnagy 30. honvéd gy. e. Grünhut Hugó hadnagy 19. honvéd gy. e. Gröbner László százados 30. honvéd gy. e. Homor Ernő hadnagy 30. honvéd gy. e. Heigl Károly hadnagy 52. gy. e. Istvánfy István főhadnagy 19. honvéd gy. e. Kassovitz Marcel zászlós 32. gy. e. Morgenstern Rezső hadnagy 30. honvéd gy. e. Miklós Zoltán dr. 19. honvéd gy. e. Szita Gyula népfelkelő hadnagy, Szomp Béla őrnagy 19. honvéd gy. e. Sztarocsnny Emil hadnagy 3. honvéd gy. e. Vécsey Miklós zászlós 32. gy. e. — A hadifogságba került tiszték a következők: Dörre Ernő tart. hadnagy 18. gy. e. Kroh Ferenc hadnagy 18. gy. e. Lipovszky Ádám lovag tart. kadét 77. gy. e. Müller Hermann tart. hadnagy 77. gy. e. Olleschik Ágost hadnagy 77. gy. e. Póhi Gusztáv százados 77. gy. e. Schermann Jakab dr. segédorvos 77. gy. e. Tarkowszky Kázmér tart. zászlós 77. gy. e. Wibiral Ferenc százados 77. gy. e. Wolmann Gusztáv tart. hadnagy 77. gy. e.

H I R E K.

— LEGÜJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált-jelentése.

RÓMA. Sacchi és Bisolatti a királyi audiencia után kijelentették, hogy nem lépnek be a kabinetbe, mert háboruspártiak. Ebből a király semlegespártiságára következtetnek.

BORDEAUX. A Times jelenti: A németek vasárnap és hétfőn hevesen bombázták Reimst.

KRISZTIANIA. Anglia aknákkal elzárta az Északi tengert Svédiaól Izlandig, az érdekeltebb államok megérkezése nélkül.

LONDON. Conan Doyle, a Scherlock Holmes híres írója, fényes eredményű akciót indított az Angliában élő osztrákok, magyarok és németek érdekében.

BÉCS. A király a Ferenó József-rend lovagkeresztjével tüntette ki Turmann-Wattmann poigárnót, aki a férjével együtt a lövészárkokban harcolt.

Szentpétervár: A cár legközelebb Varsóba megy és ott Lengyelország királyának koronáztatja magát és új manifesztumot bocsát ki.

BERLIN. Joachim Albert porosz herceg legutóbbi osatában jobb lábán lövéstől megsebesült.

KONSTANTINÁPOLY: A német trónörökös a következő táviratot küldte. Enver pasának: A V. hadsereg és parancsnoka testvéri üdvözlését küldi a török hadseregnek.

Konstantinápoly. Bogdadban nagymennyiségű, az angol konzulátustól származó, csempészett fegyvert találtak. Anglia bűnre készült.

Konstantinápoly. Törökország legelsőször Oroszország ellen akarja egész hadseregét összpontosítani. Legalább Afganisztánban és Perzsiában lesznek harcok.

A Fekete-tengeri harcokban az oroszok eddig 80 millió korona kárt szenvedtek.

A törökök az oroszok támadását Erzerum határában sikerrel visszavetették.

A törökök megerősítik Kisázsia partvidékét, nagy csapatokat helyeznek oda. Smirna lakossága elmenekült, mert fél az angol flotta támadásától.

KAIRO. Törökök százezer tevét küld a határ felé, hogy segítségükkel előnyomuljanak a sivatagban. Angol hadihajók készen állnak támadás vizionzására, ha a törököknek sikerül a Szezi-oszatornaig előnyomulni.

BERLIN. Novoroszijszki angol konzul jelenti: Török cirkálók bombázták a kikötőt. Friderika orosz gőzös elsülyedt. Négy millió a kárak.

KONSTANTINÁPOLY. Óriási a tüntetés a háboru mellett. Antánt nagykövetségei előtt szitkozódik a nép. Kairoban a konzulokat kiutasították. Szabasztopol bombázásánál török hajókról 117 gránátot lőttek a városba.

Hindenburg tábornok asztalánál.

(Rizses csirke a vacsora.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 4.

Több dandárt ur arra vállalkozott, hogy a nagy oroszverő Hindenburg tábornoknak ajándékot visz és ezt személyesen adják át neki a főhadiszálláson. A tábornok meghatva fogadta földieit megemlékezésének megnyilvánulását és meghívta a küldöttség tagjait asztalához. Egyik résztvevő egy német újságban a következőképp mondja el a ritka és nevezetes vacsora lefolyását:

— Negyven ur foglalt helyet az asztalnál. Az ételt egy porosz katona-szakács főzi, a tábornok nem fogadta el házigazdája ajánlatát, aki át akarta neki engedni francia szakácsát. A főhadiszállásul szolgáló kastély nagyterme az ebédlő, ahol a tábornok és tisztjei elköltik az ebédet. Rendesen csak egyszer egy nap van rendszeres étkezés és pedig este nyolc órakor. Délben csak az jelenik meg az asztalnál, aki nincs szolgálatba, a többi akkor eszik, amikor ráér. Az ételek a legegyszerűbbek és csak egy fogásból állott az ebéd. Rizses csirke volt. A tábornok részére kompótot is szervizáltak.

A társalgás rendkívül érdekes és eleven volt, de természetesen a tartalmát nem szabad elmondani. A dandárt vezetője, Fuks városi tanácsnok, beszéd kíséretében adta át az ajándékot és a tábornok örömet fejezte ki afelett, hogy hazáját megszabadíthatta az oroszoktól és reméli, hogy alaposan meg fogja őket verni. A tábornok friss, egészséges színben van és maga nevetve cáfolta meg azokat a pletykákat, amelyek szerint epeköve van és nem tud lóra ülni. Elmondta azt is, hogy elárasszják haditerveikkel, de ő már csak a maga esze után megy és azt hiszi, hogy ez is elég lesz az oroszoknak.

— A Kölcsey-Egylet zsurjgyűjei a kulturpala könyvtár-helyiségében a rendes hivatalos idő alatt (dél előtt 9—1-ig, délután 3—5-ig) átvehetők. Azok, akik tagsági díjjal hátralékban vannak, a hátralékos díj lefizetése ellenében veszik kézhez az idei négy előadás díjtalan látogatására jogosító zsurjgyűjét. Azok, a kik tagnak jelentkeznek a folyó évi második félévi 3 korona tagsági díj lefizetése ellenében a négy előadás díjtalan látogatására jogosító zsurjgyűjét azonnal átvehetik. Az évi hat korona tagsági díj a könyvtár díjtalan használatára és 8 előadás díjtalan látogatására jogosít. Nem tagok részére a belépődíj esetről-esetre egy korona.

— „Mit kell tudni a háborúról mindenkinek?” (A háboru kis lexikona. Irta: egy törzstiszt.) Ezzel a címmel egy rendkívül hasznos könyvecske jelent meg a napokban, amely ugy olcsóságánál, mint mindenkit érdeklő tartalmánál fogva rövidesen a legszélesebbkörű népszerűsége tarthat számot. A könyvecske tulajdonképpen a háboru szótarának kimerítő és pontos magyarzó gyűjteménye. Így például rövid, de precíz és rendkívül világos felvilágosítást nyújt arról, hogy mi a gránát, a srappell, a mozsár, a dum-dum, a hadtápvonal, a torpedó, az akna, a lövészárkok, a hadrakelt sereg stb. Vidéki megrendelések a kiadóhoz: „Élet” Irodalmi és Nyomda R.-T. Budapest, I. Fehérvári utca 15c. intézőndők, aki 50 fillér beküldése ellenében a könyvet bérmentve küldi.

— Halálozások. *Bufta* Miklós Kovászi község derék és népszerű községi jegyzője november 2-án rövid betegeskedés után elhunyt. A hatvanhárom éves köztisztviselőt nagy rokonság részvéte mellett ma délelőtt temették el a kovászi görög keleti román temetőben. — Október 30-án hunyt el Magyarpécskán *Schock* Szidónia 78 éves korában. Az elhunytban *Momák* Flóris ópécskai községi főjegyző és felesége nagynénjüket gyászolják.

— A hadbavonultak gyermekei részére a következő adományok érkeztek: Glück Károlyné 10 korona, Széchenyi gőzmalom 20 korona, Goldschmid Miksáné 10 korona, Aradmegyei takarékpénztár 50 korona, Első aradi takarékpénztár 50 korona, „Öszetartás” páholy 25 korona. Természetben: Dr. Reisinger Ferenoné, Winternitz Jenóné, Weisz Márkusné adakoztak.

— Tíz évi fegyház a nagyanya megöléséért. Ma folytatta az aradi törvényszék esküdtbírósa *Holzer* József és tizenhét éves sógornője bűnpörét, akik a nagyanyjukat ölték meg. A mai tárgyaláson a pörbeszéd hangzott el és már ítélethozatalra is sor került. Az esküdtszék magáéva tette *Holzer* védőjének, *Friedmann* Ignác dr.-nak azt az érvelését, hogy nem gyilkosság, hanem szándékos emberölés lehet csak *Holzer* bűne, minthogy azt a körülményt, hogy az ölési szándékot előre megfontolta, megállapítani nem lehetett. Az esküdtek az első főkérdésre, amely a tényállást tartalmazta, valamennyien igennel feleltek és a bíróság az esküdtek verdiktje alapján tíz évi fegyházra ítélte *Holzer* Józsefet. A másik vádlottat, akit *Hottorán* Viktor dr. védett, tekintettel fiatal korára, a bíróság két évi fegyházra ítélte. Az ítélet ellen *Holzer* ügyvédje semmisségi panaszt jelentett be, a másik vádlott és ügyvédje megnyugodott az ítéletben.

— A Vörös Kereszt hangversenye. Arad hazafias közönsége mintegy varázsszóra érdeklődik a Vörös Kereszt november 8-án tartandó hangversenye iránt, melynek keretében *Iváfi* Jenő igazán magas nivóju és nagyszabásu előadással, *Weil* Magda csillogó művészettel, *Dienzl* Oszkár az ő szokott bravurjával működnek közre. Jegyek 4, 3, 2, 1, és 1.50 kor. és 50 fillér ában kapható *Scherhag* H. és fia cégnél. Felülfizetéseket köszönettel vesz és hirtalpig nyugtáz a Vörös Kereszt.

— Adományok a katonaság részére. Az Oltáregyesület vezetőségéhez a katonaság részére, koszorumezváltás címén újabban a következő meleg holmik és pénzbeli adományok érkeztek: *Kovács* Vincéné adott 10 koronát, 1 hósapkát és 3 pár érmelegítőt, *Farkas* Mariska 3 hósapkát, 1 pár érmelegítőt, *Kopp* Jánosné 6 hósapkát, *Kürthy* Vilmosné 4 hósapkát, 9 méter flanelt, 2 lepedőt, özv. *Páris* Gáborné 4 haskötőt, 8 darab karkötő kendőt, 2 inget és 4 borogatóruhát, özv. *Patócz* Lászlóné 10 koronát, dr. *Páris* Lajosné 5 koronát, *Biró* Albert és neje 40 koronát. A nagylelkű adományokért hálás köszönetet mond az egyesület elnöksége.

— A Hegedüs Edéné tisztikórház részére adakoztak újabban a következők: *Fürst* János, a Városi kávéház tulajdonosa 5 üveg pezsgő és 5 üveg bor. *Rozgonyi* századosné 30 kor., *Eber* alezredésné 20 kor., *Moga* főtörzsorvosné 30 kor., *Grell* főhadnagyé 20 kor., *Herzig* alezredésné 200 kor., *Wiskidenosky* kapitány gyűjtése 200 kor., *Reich* őrmester gyűjtése 129.30 kor., *Csiki* 100 kor., *Koch* Dániel 260 kor., 5 üveg cognac, 24 üveg fehér bort, 40 üveg pezsgő, *Wolf* Jenóné gyűjtése 50 üveg befőtt és 2 üveg pezsgő, *Weininger* Zs. rum, cukor, tea, szilvórium, stb.

— Az aradi Iskolatársnők Szövetsége vasárnap, e hó 8-ikán délelőtt tíz órakor a Kicsi Ernő-utcai árvaház földszinti helyiségében választmányi ülést, 11 órakor évi közgyűlést tart. A közgyűlés a szövetség leendő aktuális tevékenységéről fog tanácskozni. Az egyesület tagjait ezután meghívja *Simon* Karolin elnök.

— Nóra. — Az oroszlánszelidítő bosszúja. (Két szenzációs sláger az Urániában.) Két kiváló drámát mutatott be tegnap a színház, melyek mindegyike külön-külön is alkalmas volna egy teljes műsor betöltésére. Mindkét dráma a társadalmi drámák legjobbjai közül való és igazán elismerést érdemel a színház előzőekenysége, hogy mindkettőt egy műsor keretében mutatta be a közönségnek. — *Hiteles felvételek a felmentett Przemyslből az Urániában.* Az előrenyomuló seregeink által nemrégén felszabadított Przemyslből mutat ma be egy pár érdekes felvételt a színház. A kiváló felvételek között helyet foglalnak a hosszú ostrom alatt elfogott orosz foglyoknak, kémeknek szállítása. — *Háborus karrikaturák III. sorozata az Urániában.* A nemrégén oly szenzációs sikert aratott karrikaturák további sorozatát mutatja be a színház, melyeket a már ismert kitűnő, szellemes rajzolóművész vet előtünk vászonra. 5

— A katonák meleg ruháira újabban adakoztak: Wirth Jánosné 10 korona, Muzsny Zoltán 10 korona, K. R. Budapest 8 korona, Szathmáry Béla dr. 15 korona, Gellényi Sándorné 4 korona, Aradmegyei tankerület tanítósa és a tanfelügyelői hivatal tisztikara 100 korona, Haász Albertné 1 hősapka, 8 pár érmelegítő, Özv. Robitssek Simonné 3 hősapka, 4 pár érmelegítő. — **Dr. Múlek Lajosné.**

— Hősapka-társaság. Tisztelettel értesítjük az Esperanto Hősapka társaság hölgytagjait, hogy nagyobb mennyiségű feldolgozni való anyag áll rendelkezésünkre. A munkabeosztás érdekében kérjük, sziveskedjenek folyó hó 6-án pénteken a Hungária kávéház kistermében értekezletre megjelenni. — Utólag még a következő gyűjtő listát kapjuk elszámolás alá: Ortutay Antalnén 64 korona 33 fillér, Robinek Lujza Ivén 22 korona, Koszma Matild Ivén 10 korona 10 fillér. A pénzügyi részért ez uton is hálás köszönetet mondunk.

— Koszorumegváltás. Fábry Sándor dr., az Acsev. vezérigazgatója 50 koronát küldött az aradvárosi Vörös Kereszt egyesületnek, Hegedüs László ravatalára szánt koszoru megváltásaként, melyet ezuton is hálásan köszön Vászárhelyi Janka.

— Hadhivonultak részére teveszőr swatter, mellény, has- és térdmelegítő, hősapka, dr. Jaeger tanár féle alsóruha, teveszőrtakaró, hálózsák, harisnyák, valamint az itthon maradtak részére elegáns kalapok, nyakkendők, uri fehéreneműek stb. legolcsóbban beszerezhetők „Chic” uri divat üzletben, Arad, Andrassy-tér 15 sz. Pannónia-szállodával szemben. 1921

— Most olcsón lehet vásárolni! Az őszi országos vásár alatt rendkívül olcsón lehet be-
vásárolni a Fischer-féle Nagy Áruházban, Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt, ahol mindenkor csak a legizlésebb, legfrissebb és csakis elsőrendű árukból a legnagyobb választék található. Különösen kalap, fehérenemű, nyakkendő, ernyő, keztyű, harisnya, sétatöb, sapka, készítésű, ereszény, átétek, ajándéktárgy és még ezer más tárgyat a legolcsóbban lehet beszerezni, Arad és vidékének vevőközönsége ne mulassza el ezt a jó alkalmat felhasználni. 1989

Felölös szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Osztórtók, 1914. évi november 5-én:
A) Bérlet. A) Bérlet.

Nagy caberet est.

Kezdete este 7/8 órakor.

NYILTTÉR.

Limbek János és fia első m. kir. szab. érckoporsó gyára és temetés rendező vállalata.

Özv. Hegedüs Lászlóné sz. Weyroszta Mária úgy a saját, mint gyermekei István és Sándor, a fájdalomtól megtört szívvel tudatják a hön szeretett és felejtethetlen jó férj, a legjobb édes apa, illetve nagybácsi és rokon

Hegedüs László,

az arad-esanádi egyesült vasutak és az arad-esanádi gazdasági takarékpénztár igazgatójának stb.

folyó évi november hó 8-án reggeli 9 órakor, áldásos munkás életének 71-ik és zavartalan boldog házasságának 30-ik évében, a haldoklók szentségének ajlatos fölvétele után bekövetkezett jobblétre szenderült.

A megboldogult drága halott földi maradványai november hó 5-én délután 3 órakor fognak gróf Apponyi Albert-körút 4. számú házában a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint beszenteltetni és a felső temetőben lévő családi sírkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent mise áldozat a boldogult lelki üdvéért november hó 12-én délelőtt 10 órakor fog a főt. minorita atyák szentegyházában a Mindenhatónak bemutatni. 41

Pihenése eszndes, emléke áldott legyen!
Arad, 1914. november hó 8-án.

Hegedüs Sándor és neje szül. Fekete Gizella, Özv. Welbauvszky Ajosné szül. Mezey Róza, Bejczy László és neje szül. Mezey Pirooska, Hoffory Mareit unokadcsescei és hugal. Simon József és neje. Androgetty József és neje, sógorai és sógornói.

Kinostári

Rózsá bürgonya

Nyirségből, métermázsánként és waggontételenként kapható:
Asztalos S.- és Chorin Áron utca sarok. Telefon 1025

„Kiméző” keresztetik.

Egy szakértő keresztény egyén 600 korona óvadékkal, 12% jutalék mellett, kimézőnek keresztetik a városzerte ismert 1869. évi fenálló „Mikushoz” címzett jóhisvendéglőbe. Ertekezhetni Vajdas Lajos-utca 54. alatt. 55

Tűzifa

bükk I., II., III. és dorong, cser hasáb és dorong kapható waggononkinti vételnél.
Körösvölgyi Pál-karaktár Andrassy tér 5. Telefon 651.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörce, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. El szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyészeti gyára **ARAD.**
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás

ellen megbízható és legjobb hatású szer a

Tussinal-cukor

Ára 70 fillér.

Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habalk! A szájjüregét desinfectálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencénk 60 fillér.

A mértéktelen dohányzás-szenvedély

legbiztosabb, legegészségesebb és legkellemesebb ellőnszere a

Menthol-cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszú időre elég: 1 korona.

Fejkorpát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedül ily szer, a világhírű „Tegerit” korpát-
szelencék.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

835—1914. Eln. szám.

Hirdetmény.

Közírté teszem, hogy Pétervárad, Ujvidék, valamint a Szerém megyében levő és a legénységi állományba tartozó katonák látogatása megtiltatott.

Figyelmeztetem a város lakosságát, hogy jelzett helyekre e célból, még ha utazási igazolvánnyal is bírnak, utra ne keljenek, mert már Ujvidékről feltétlenül vissza utasítva lesznek, s maguknak hiábavaló költséget okoznak.

Arad, 1914. évi november hó 2.

Greén
őkapitány.**Költözködők
figyelmébe!**

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 8361

Koch Dániel

Arad, Deák Feren-utca 42 sz.

Arad sz. kir. város rendőri büntető bírósága.

68—1914. Eln. sz.

Hirdetmény.

Ő császári és apostoli királyi Felségének legfelsőbb kegyelme a katonai vagy népfelkelői tényleges szolgálatukat híven teljesített egyénekre vonatkozó rendőri büntető bírósági kihágásokat illetőleg.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a magyar honvédelmi, földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszter urak nevében is a m. kir. belügyminiszter ur által tett előterjesztésre 1914. évi október hó 11-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy mindazon egyének ellen, akik a most folyó háboruban a közös véderőnél, a honvédségnél, vagy a népfelkelésnél szolgálati kötelezettségüket híven teljesítették, az 1914. évi szeptember hó 20. napja előtt elkövetett s a közigazgatási hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozó kihágások miatt indított, vagy indítható rendőri büntető eljárás mellőztetésék; a jogerős ítélettel kiszabott és még végre nem hajtott büntetéseket pedig kegyelemből elengedni méltóztatott.

Nem terjed ki a kegyelem az oly események miatt indított vagy indítható rendőri büntető eljárásra, amelyben 1. a cselekmény éppen a hadi állapotra való tekintettel minősül kihágássá, 2. amelyben a cselekmény a hadviselés érdekeit sértő kihágást képez, ideszámítva a véderőről szóló 1912. XXX. tc. 63., 64. és 73. §-ában meghatározott, valamint a népfelkelés némi csoportjainak jelentkezési kötelezettségéről szóló 1893. XXXVII. tc.-be ütköző kihágásokat is, kivéve, ha az illetők jelentkezési, állítási vagy törvényes szolgálati kötelezettségüknek 1914. évi szeptember hó 20-ig eleget tettek.

Az 1912. XXX. tc. 65. §-ában meghatározott kihágásokra vonatkozólag az 1914. évi július hó 27-én kihirdetett amnestia érintetlenül marad.

Arad, 1914. november hó 1-én.

Dr. Grunáz László, s. k.
rendőrkapitány, r. b. bír.**Nagymennyiségű
ujsgamaculatura olcsón eladó.**

*Bérbeadatik nagyméltóságú
gróf Hunyady Károlyné úrnó
Forray-utcai bérpalotájában
egy tágas üzlethelyiség, mel-
lékhegyiséggel. Ertekezhetni
alólírott házgondnokkal:*

Bódy Bódog.

5481

Női kalap-formák,

**diszitett kalapok, bár-
sony, posztó és velur**

kalapok**nagy választékban.**

Átalakítások és kasirozások
jutányos áron eszközöltetnek. 5492

VARGA M.

női kalap gyártása, ARAD,

Fábián- és Deák Feren-utca sarok.

*Bérbeadatik a méltóságos
báró Bohus Lajos ur bér-
palotájában, a Zrinyi-utcá-
ban, egy tágas üzlethelyiség
galleriával. Ertekezhetni alól-
írott házgondnokkal:*

Bódy Bódog.

5422

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villamos világítási berendezéseket, villamos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villamos csillárokat, villamos főzödényeket, villamos vasalókat, villamos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villamos cikkeket.

**Aki szereti
egészségét
megóvni,**

az használjon kitűnően bevált vízhatlan gummiféltalpat, ára egy párnak elkészítve csak 5 korona az Aradi Cipészek Termelő Szövetkezetében, Szabadság-tér 14. szám. 5469

Ajánlok

katonai, tábori, deák, sodrony és kárpított vaságyakat, vasmosdókat, éjjeli szekrényeket, gyermekágyakat, és kocsikat, sodrony ágybetéteket, és nyugágyakat, ruganyos és kárpított madracokat, divánokat, afrik és lószőr madracokat, réz és félréz ágyakat, réz mosdók és réz éjjeli szekrényeket, Egész háló szoba, szálloda, kávéház, kórház és intézetek berendezését, ruha állványokat, fa- és szénttartókat, lábtörőket, levarott szalmazsákok, kocsik ülészek, rézkarnisok, szoba kloszet és bidet, vasútház, egy berakott sparhet, homok hordó mézárós és hentes kis stráfkocsi, és kézi kocsi.

Garai Károlyné

József főherceg-ut 11. szám, Kargyina-utca sarkán lévő butor üzletben. 5287

**Dearling for
Gentlemen**

világhírű

Szivarkahüvelysterilizált antinikotin vattával
Minden dobozban 120 darab.**Ujdonság!**

Kapható:

ARADONa különlegességi dohány-
tőzsdében. 2371

Apró hirdetések.

OKTATÁS.

Hochdeutsch

német nyelvet tanít alaposan, komoly eredménnyel, könnyű módszer mellett, elismert német író, gyermekek és felnőtteknek otthon és házon kívül. Egyetemleges bevezetés a német irodalomba, művészetekbe és történelembe. Azonnali beszéd. Előadás németül. Órák a nap bármely szakában. Csoportoknak előnyös. Schmidt Miklós, Bocskó-utca 10. 5498

ALKALMAZÁST NYER.

Házmasternek ügyes, szorgalmas gyermektelen házaspár nagy bérhezba december 1 re felvetetik. Cím a kiadóhivatalban. 5521

Ügyes

fiatal fűszerkereskedő segéd azonnali beépítésre kerestetik Pollak József fűszernagykereskedésébe. 5481

Egy jó házból való fiu,

ki a román nyelvet is bírja, fűszer- és vasüzletben azonnal felvétetik. Menczer A. Adolf, Pankota. 5504

ALKALMAZÁST KERES.

Intelligens

magyarajku urleány 1-2 gyermek mellé ajánkozik. Háztartásban szívesen segédkezik. Szíves meghívást „Megbízható” címre a kiadóhivatalba kér. 5516

Több évi irodalmi gyakorlattal rendelkező leány irodalmi alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5508

Ovadékkal rendelkező

középkori egyén irodaszolgálat, portás vagy jövedelmező házmasteri állást keres. Bedő Mihály, Dencs-utca 4b., ajtó 6. 5509

Egy jobb főzőnő

és egy szobaleány uri háztartás ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5520

Gyermekszertő

német kisasszony gyermekek mellé ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5502

ÜZLETEK.

Üzlethelyiség kiadó

Deák Ferenc-utca 8. sz., ugyanott üzletberendezés is eladó. 5518

KIADÓ LAKÁS.

A vasúthoz közel,

Szél-utca 2. b., egy szép 2 és egy 1 szobás lakás azonnal kiadó. 5512

3-4 és 5 szobás lakások

ujjonnan festve, minden hozzá tartozó kényelmes mellékhelyiséggel, fűtésnek is alkalmas, azonnalra kiadó Hasszinger-u. 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 8081

Orosy-utca 10b. alatt

3 utcai szoba és mellékhelyiségekkel álló lakás azonnalra kiadó. 5519

2 szobás

udvari lakás Andrassy-tér 8. szám alatt azonnalra kiadó. Bővebbet a házmasternél.

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagyszobás újonnan átalakított 1. emeleti és 5 nagyszobás földszinti lakás fürdőszoba és mellékhelyiségekkel minden órában kiadó. 5493

Belvároshoz

közel eső Illés-utcai 51a. számú magánház, kert, 3 szoba, konyha és mellékhelyiségekkel, azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5488

LAKÁST KERESNEK.

Fiatal pár

(fő) katonai szolgálatának idejére keres tisztá butorozott szobát konyhával. Értesítést „Fürdőszobával előnyben” jellegre a kiadóhivatalba. 5510

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Apollónéki

és betegek részére meleg komót szobacipők óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Tözsdehen Apolló mozi mellett. Ügyeljünk a címre. 5101

Egy autómobil

teljesen jókarban, üzemképes új gumikkal jutányos árért eladó. Megtekinthető a tüzoltólaktanyában. 5327

Modern

hálószoba berendezések jutányos áron eladók. Kápolna-utca 8. sz., ugyanott mindennemű asztalosmunkák jutányosan elkészíttetnek. 5321

Fedőes hintó,

hajtókocsi, landauer és szép sima fényezett hálószoba olcsón eladó Róth butorkereskedőnél, Asztalos Sándor-u. 9. 5469

Nagymennyiségű szalonna

eladó, Faulhaber András Oszentanna, 693. 5450

Vesszők

uraktól levett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bleier Ignátz, Szent-Pál-u. 12. 4699

Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb mennyiségben, házhoz szállítva kapható Niederhauser Gyula gazdasága Arad, postafiók 189. 5260

KÜLÖNFÉLE.

Elveszett

egy kis foxi, „Bobi” névre hallgat. Becsületesen megtaláló kéri Székely, Textil-gyárban átadni, hol illő jutalomban részesül. 5511

Bevonulók figyelmébe.

Egyenruhákat gyorsan és jutányosan elkészít Braun Miksa egyenruha és férfiszabó üzlete Deák Ferenc-utca 40. szám. 5285

Lengyel Gyula,

műlakatos,
épület és vasszerkezeti műhely

ARAD,
Deák Ferenc-utca 38.

Tanulók felvételnek.

60-1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére szükségére 200 drb. törökös és 200 drb. portöriz szállítása iránt folyó év november hó 9-én d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikiáltási ár: törökös 1 kor. 10 fillér. Portöriz 85 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezárta után nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál, a minták pedig a városi kamarásnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi november hó 2-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Most jelent meg!

Mátyás Jenő:

„A moratórium”

című aktuális munkája.

mely Kerpel István könyvkereskedésében egy koronáért kapható.

Az összes időközi pótlások ára külön egy korona. 5957

702-1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére 1915. évben szükséges fertőtlenítő szerek szállítása iránt folyó év november hó 9-én d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikiáltási ár: kimutatás szerint.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezárta után nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek, valamint a szükséges kimutatás a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi november hó 2-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Ablakozás

Városi amerikai önműködő ablakozások gyári rendszerben.

Gyermekkönyvek

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, díszmű- és fátékárú üzletében 1901

Arad, Szabadság-utca 8.

Az „Orsovai halhoz.”

Legsúlyosabb hálkivitel.

Luttwák József

délegyűmölcs és magyar termények hivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám

(volt Spielmann ház) saját háza.

Igen tisztelt vevőközönség! Beeszen értesülésre adom, hogy csütörtök kezdve minden csütörtök reggel előhal érkezik kérem a tisztelt vevőközönségemet, egem, mint eddig is, pártfogásukba venni. Általán prima erdőlyi burgonyát, métermázsánként 8 korona 50 fillér finom erdőlyi hagyma kilója 40 fillér. Mindennemű kóser felvágott husok kaphatók. Finom gesztenye kilója 40 fillér. Maró kilója 45 fill. Egy láda 300 m l-sörendő citrom 11 korona. Darabonként a citrom 4 és 5 fillér. Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek. Péntek estétől szombat estig üzletem zárva tartom. Üzletem most az Asztalos Sándor-utca 8. szám alatt van (volt Spielmann féle ház). Telefon. 616. 2861

Új és használt

lekolakönyvek!

Írószerek!

Füzetek!

Táskák!

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrassy-tér 3. (Tabajdi-utcai oldal)

Telefon szám 1022.